

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี : กำเนิด การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบต่อฝ่ายข่าว

ในบทนี้จะกล่าวถึงจุดกำเนิดของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี เจ็อนไซล์ัญญาการประมวล แนวคิด จุดมุ่งหมาย วิธีการดำเนินงาน รวมไปถึงปัญหาของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีที่เกิดขึ้นจากสัญญาสัมปทานและปัญหาต่างๆ เพื่อให้มองเห็นสภาพและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นกับทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวีในช่วงแรกๆที่ได้ก่อตั้งสถานีขึ้นจนจบจนกระทั่งถึงเหตุการณ์ขับไล่พนักงานออก อันเป็นที่มาของการศึกษาครั้งนี้

จุดกำเนิดสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์พฤษภาทมิฬในปี พ.ศ.2535 ที่ประชาชนถูกปิดกั้นข้อมูลข่าวสาร ไม่ให้รับรู้ความจริง โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และวิทยุในการกำกับดูแลของรัฐบาล จึงมีนักวิชาการและองค์กรต่างๆออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเสรีสื่อ เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์อย่างเช่นที่ผ่านมาอีก ดังนั้นเมื่อรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนได้เข้ามาบริหารประเทศอีกครั้ง จึงได้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้เรียกร้องตามแนวคิดพื้นฐานว่า “ประชาชนผู้อยู่ในสังคมระบอบประชาธิปไตยจะต้องมีสิทธิ เสรีภาพในการรับรู้ รับฟังเหตุการณ์ ข่าวสารและความเป็นไปต่างๆในสังคมอย่างเต็มที่ถูกต้องและครบถ้วน โดยปราศจากการบิดเบือน”¹ รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการปรับปรุงสื่อของรัฐ ซึ่งประกอบด้วยคณะอนุกรรมการ 3 คณะ โดยดำเนินการพิจารณาในเรื่องการเปิดสื่อเสรี เพื่อให้เป็นสื่อที่มีคุณภาพ มีความเป็นกลาง และให้ข้อมูลครบถ้วน ถูกต้องตามความเป็นจริงแก่ประชาชน ต่อมาสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้สัมปทานของสื่อโทรทัศน์ในปีพ.ศ.2538 ภายใต้กรรมสิทธิ์ของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยเปิดให้บริษัทเอกชนรวมตัวกันในลักษณะกลุ่มบริษัท เพื่อประมวลสัมปทานจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ UHF แห่งใหม่

¹สถานีโทรทัศน์ไอทีวี, “ประวัติสถานี”, (แหล่งที่มา: http://www.news.itv.co.th/about_itv/history.asp [2004,July 4])

ประกาศสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ลงวันที่ 5 มกราคม 2537 เรื่องเชิญชวนเอกชนเข้าร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบ UHF ได้ระบุวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ดังต่อไปนี้²

1. เพื่อเพิ่มทางเลือกให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร และรายการที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์

2. เพื่อให้มีการเสนอข้อมูลข่าวสารทุกด้านทุกฝ่ายอย่างครบถ้วน ถูกต้อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ เป็นกลาง และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน และมีการกระจายข่าวสารอย่างทั่วถึง เพื่อประโยชน์ของรัฐ สังคมและประชาชน

3. เพื่อให้มีกิจการวิทยุโทรทัศน์ดำเนินการในรูปบริษัทมหาชน³

จึงนับเป็นการเปิด “โทรทัศน์เสรี” ขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย การประมูลสัมปทานจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ยูเอชเอฟแห่งใหม่นี้มีเงื่อนไขสัญญาการประมูลหรือ terms of reference (TOR) 5 ข้อหลัก⁴ ดังต่อไปนี้

² นवलน้อย ตริรัตน์, “จากปฏิรูปสื่อถึงค่าโง่ไอทีวี,” ใน *อนาคตเมืองไทย ใครว่าไม่น่าหวัง*. ไพบรจัน วงศ์วิมานนท์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2547), หน้า 127.

*บริษัทมหาชน หมายถึงบริษัทซึ่งมีผู้ถือหุ้นตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป รวมทั้งนิติบุคคล (ถ้ามี) โดยผู้ถือหุ้นมีความรับผิดชอบจำกัดไม่เกินจำนวนเงินค่าหุ้นที่ต้องชำระ และในจำนวนผู้ถือหุ้นดังกล่าวต้องมีผู้ถือหุ้นซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาคนหนึ่งๆถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 0.6 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด ผู้ถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด ส่วนผู้ถือหุ้นที่เหลือ (ถ้ามี) หนึ่งๆให้ถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของจำนวนหุ้นที่จำหน่ายได้ทั้งหมด

³ ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม และ ชัยมล ตราชูธรรม, *บริษัทมหาชน* (กรุงเทพฯ: เดือนตุลา, 2539), หน้า 12.

⁴ ประภากร ตั้งประเสริฐศรี, “สำรวจความพึงพอใจของพนักงานที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหาร ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี,” (รายงานโครงการเฉพาะบุคคล การบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), หน้า 3.

อ้างถึงใน ภัทรภาพร สังข์พวงทอง, “สิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนในสถานีโทรทัศน์,” (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต การบริหารสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), หน้า 43.

เงื่อนไขสัญญาการประมูล

1. กำหนดแนวทางการถือหุ้น เพื่อให้ไม่ให้เอกชนรายใดรายหนึ่งผูกขาด โดยระบุว่าต้องมีผู้ถือหุ้นเป็นนิติบุคคลไม่ต่ำกว่า 10 บริษัท แต่ละบริษัทถือหุ้นรายละไม่เกินร้อยละ 10 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว

มีทุนจดทะเบียนเริ่มแรกไม่ต่ำกว่า 250 ล้านบาท โดยเรียกชำระจากผู้ถือหุ้น ร้อยละ 25 ตั้งแต่เริ่มแรก และมีข้อผูกพันเรียกชำระทุนให้ครบจำนวนก่อนเปิดดำเนินกิจการ ทั้งนี้ต้องไม่ช้ากว่า 2 ปีนับจากวันที่ได้รับอนุญาต และต้องมีนิติบุคคลที่ร่วมถือหุ้นอย่างน้อย 3 รายที่มีประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดทำ หรือจัดหารายการโทรทัศน์ไม่น้อยกว่า 1 ปี

บริษัทที่จะมาเป็นคู่สัญญาจะต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กรที่ดำเนินการ หรือมีวัตถุประสงค์ทางการเมือง องค์กรศาสนา หรือลัทธิ หรือองค์กรเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์

หลังเข้าดำเนินกิจการแล้วต้องกระจายหุ้นเป็นบริษัทมหาชน และจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ภายใน 6 ปี ในการเพิ่มทุนเพื่อกระจายหุ้นสู่มหาชนทุกๆ ครั้ง อัตราส่วนของหุ้นที่เสนอขายต่อประชาชนต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของหุ้นเพิ่มทุนใหม่ทั้งหมด และอัตราส่วนของหุ้นที่ขายให้กับประชาชนห้ามสูงกว่า 1.25 เท่าของราคาหุ้นที่ขายให้ผู้ถือหุ้นเดิม

2. กำหนดรูปแบบรายการให้แตกต่างจากสถานีโทรทัศน์เดิมที่มีอยู่แล้ว ตามแนวคิดของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน ที่ต้องการเน้นสาระข่าวสาร สารคดี ให้คล้ายคลึงกับสถานีโทรทัศน์ BBC ของประเทศอังกฤษ โดยสัดส่วนของรายการข่าว สารคดีและสารประโยชน์ จะต้องรวมกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ของเวลาออกอากาศ โดยรายการที่กล่าวถึงนี้จะต้องใช้เวลาออกอากาศ ระหว่างเวลา 19.00-21.30 น. ที่เหลืออีกร้อยละ 30 เป็นรายการบันเทิงและอื่นๆ เพื่อป้องกันการเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการ เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่า การผลิตรายการเพื่อความบันเทิงเป็นช่องทางที่สามารถสร้างรายได้ได้มากและง่ายที่สุด

3. ผลตอบแทนที่ให้แก่รัฐแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ เงินขั้นต่ำที่จะต้องจ่าย เงินส่วนแบ่งรายได้ และผลประโยชน์อื่นๆ เช่น เงินทุนการศึกษา เงินบริจาคอุดหนุนองค์กรต่างๆ ซึ่งผลตอบแทนขั้นต่ำที่จะต้องจ่ายให้แก่รัฐ มีดังนี้

3.1 ปีที่ 1-2 ได้รับการยกเว้น เนื่องจากเป็นช่วงการขยายเครือข่ายและเตรียมการด้านเทคนิค

3.2 ปีที่ 3 ขั้นต่ำ 200 ล้านบาท

3.3 ปีที่ 4 ขั้นต่ำเป็นเงิน 300 ล้านบาท

3.4 ปีที่ 5 ถึง ปีที่ 30 ซึ่งเป็นปีที่สิ้นสุดระยะสัมปทาน ขั้นต่ำเป็นเงินปีละ 400 ล้านบาท รวมตลอดอายุสัมปทานรัฐจะต้องได้รับเงินผลตอบแทนขั้นต่ำ 10,500 ล้านบาท

4.ระยะเวลาสัมปทาน 30 ปี จะต้องเริ่มแพร่ภาพได้ภายใน 5 ปี นับตั้งแต่วันที่มียกข้ออนุมัติ

5.เทคนิคการส่งสัญญาณ จะต้องใช้มาตรฐานระบบ G/PAL ในย่านความถี่ 510-790 เมกะเฮิรตซ์ ซึ่งจะต้องใช้หมายเลขช่องความถี่ระหว่าง 26-60 ในเครื่องรับโทรทัศน์ ใช้กำลังส่งต่ำสุดไม่น้อยกว่า 150 กิโลวัตต์ และสูงสุดไม่เกิน 1,000 กิโลวัตต์ อันเป็นลักษณะของย่านความถี่สูงยิ่งหรือ Ultra High Frequency และจะต้องจัดตั้งสถานีเครือข่ายใน 36 จังหวัด โดยจะต้องมีแผนดำเนินงานส่งสัญญาณโทรทัศน์ให้ครอบคลุมประชากรทั่วประเทศไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 ภายในระยะเวลา 7 ปี

ผู้เข้าร่วมในการยื่นขอประมูลเพื่อจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่มี 5 กลุ่ม⁵ ดังนี้

1.กลุ่มไทยพับลิกเทเลวิชั่น มีผู้ร่วมทุน 16 ราย โดยมีบริษัทเนชั่น บริษัทแปซิฟิค บริษัทสามารถ และบริษัทมติชนเป็นแกนหลัก

2.กลุ่มสยามทีวีแอนด์คอมมูนีเคชั่น มีผู้ร่วมทุน 12 ราย โดยมีธนาคารไทยพาณิชย์ บริษัทเดลินิวส์ บริษัทกันตนา และบริษัทในเครือสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นแกนหลัก

3.กลุ่มบางกอกบรอดคาสติ้งคอร์ปอเรชั่น มีผู้ร่วมทุน 11 ราย โดยมีบริษัทเทเลคอมไฮโลดิง บริษัทมีเดียออฟมีเดีย และบริษัทในเครือกสิกรไทยเป็นแกนหลัก

4.กลุ่มเยอเนอราลบรอดคาสติ้งแอนด์คอมมูนีเคชั่น มีผู้ร่วมทุน 13 ราย โดยมี บริษัทจีเอฟพี หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และบริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์ (ช่อง 3) เป็นแกนหลัก

5.ยูนิเวอร์แซลบรอดคาสติ้งคอมมูนีเคชั่น มีผู้ร่วมทุน 13 ราย โดยมี บริษัทยูนิเวอร์แซลบรอดคาสติ้ง บริษัททวีทรัพย์ (ไทยรัฐ) บริษัทสยามบรอดคาสติ้ง (กลุ่มวิบูลย์) และบริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งเป็นแกนหลัก

นายอภิชาติ ไสถานนท์ ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและประธานกรรมการดำเนินโครงการจัดตั้งสถานีวิทยุและโทรทัศน์และดำเนินบริการส่งวิทยุโทรทัศน์ระบบUHF อยู่ในสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้น 2 ชุด เพื่อพิจารณารายละเอียดของผู้เข้าร่วมประมูล คือ

⁵ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, *ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย โครงสร้างทางเศรษฐกิจ การเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ* (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), หน้า 179-180.

1. คณะอนุกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น มีนายจุลสิงห์ วสันตสิงห์ อัยการพิเศษ จากสำนักงานอัยการสูงสุดเป็นประธาน โดยมีการตรวจสอบเรื่องข้อกำหนด และความถูกต้องของเอกสารเกี่ยวกับการจดทะเบียนบริษัท

2. คณะอนุกรรมการพิจารณาเอกสารข้อเสนอการร่วมงานและดำเนินการสถานีวิทยุโทรทัศน์ระบบUHF มีนายมนตรี เจนวิทย์การ รองเลขาธิการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมืองเป็นประธาน โดยมีการพิจารณาเอกสารและข้อเสนอของแต่ละบริษัท

เมื่อผ่านขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นก็จะส่งผลการพิจารณาไปยังคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติต่อไป ผลการประมูลคือกลุ่มสยามทีวีเป็นผู้ชนะการประมูล เนื่องจากเป็นผู้เสนอผลตอบแทนให้รัฐสูงที่สุด คือ 25,200 ล้านบาท⁶

ในส่วนต่อไปจะเสนอถึงแนวคิดในการดำเนินงานรวมถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงานข่าวเพื่อให้ทราบถึงแนวคิดและวิธีการทำงานในระยะเริ่มแรกของการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์เสรี

แนวคิดในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

วันที่ 3 กรกฎาคม 2538 บริษัทสยามอินโฟเทคนิกส์ จำกัด ได้รับอนุมัติสัมปทานอย่างเป็นทางการให้เป็นผู้ดำเนินงานโครงการโทรทัศน์ช่องใหม่ระบบ UHF (Ultra High Frequency) จากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีชื่อว่า สถานีโทรทัศน์ไอทีวี (ITV: Independent Television)

วันที่ 20 ตุลาคม 2541 บริษัท สยามอินโฟเทคนิกส์ จำกัด ผู้ดำเนินกิจการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้เปลี่ยนชื่อบริษัทเป็น บริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้ดำเนินงานมาโดยยึดหลักปรัชญาของไอทีวีว่า “อยากดูต้องได้ดู อยากรู้ต้องได้รู้” และมีแนวคิดหรือปรัชญาในการดำเนินงานของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี⁷ ดังนี้

1. เสรีภาพระหว่างคนผลิต และคนดูโทรทัศน์ ควรมีความเท่าเทียมกัน คือหลักความจริง
2. ทุกช่วงเวลาของผู้ชมคือ เวลาที่มีค่าสูงส่งของผู้ชม

⁶ ศุภจรี วิชัยดิษฐ์, “การศึกษาศักยภาพของ ‘ทีวีเสรี’ ในประเทศไทย: ในแนวทัศน์แบบองค์รวม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539), หน้า 3.

⁷ สถานีโทรทัศน์ ไอทีวี, เอกสารฝ่ายรายการ, 2541.

3. การยกระดับมาตรฐานใหม่ในความรวดเร็ว ถูกต้องตรงไปตรงมา ไม่บิดเบือนหรือปกปิด คือ ภารกิจ

4. ความคิดสร้างสรรค์ที่ชวนต่อการชมและติดตามไม่ว่าในกรอบของ “สาระ” หรือ “บันเทิง” คือวิชาชีพ

5. เอกลักษณ์ คือ เป็นผู้นำในความคิด และวิธีการใหม่ๆ ในวงการโทรทัศน์โดยมีความกล้าที่จะไม่ยึดติดกับรูปแบบเก่า

แนวคิดในการทำงานทั้ง 5 ข้อนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์แห่งใหม่ โดยเป็นการเน้นให้มีการนำเสนอข่าวอย่างครบถ้วน ถูกต้องและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงสิทธิ และเสรีภาพในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหลัก ดังสังเกตได้จากการให้ความสำคัญในเรื่องเสรีภาพของผู้ชม และเสรีภาพในการผลิตข่าวให้มีความเท่าเทียมกันในข้อแรก และจะต้องนำเสนอข่าวอย่างรวดเร็วและถูกต้องอีกด้วย

ในส่วนต่อไปจะนำเสนอความแตกต่างของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีกับสถานีอื่น ๆ เพื่อให้เห็นถึงความสอดคล้องกับแนวคิดหรือปรัชญาการดำเนินงานในข้อที่ 5 ที่ไอทีวีจะต้องมีเอกลักษณ์ ในการเป็นผู้นำความคิดและวิธีการใหม่ๆ ในวงการโทรทัศน์ ดังนี้

ความแตกต่างของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีกับสถานีอื่น

ปัจจุบันสถานีโทรทัศน์ในประเทศไทยมีการแข่งขันกันสูง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานีโทรทัศน์ทุกแห่ง จะต้องนำเสนอสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประชาชน ซึ่งแต่ละสถานีโทรทัศน์จึงพยายามนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ และปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอรายการของแต่ละสถานี เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ชม สถานีโทรทัศน์ไอทีวีเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ตั้งขึ้นใหม่ จึงต้องกำหนดรูปแบบของสถานีให้มีความโดดเด่นเพื่อสนองความต้องการของผู้ชมให้มากขึ้น สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีความแตกต่างกับสถานีโทรทัศน์อื่นๆ ทั้งในด้านเทคนิค และการนำเสนอข่าวดังนี้

ความแตกต่างทางด้านเทคนิค

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เป็นสถานีแห่งแรก ที่ส่งสัญญาณแพร่ภาพออกอากาศในระบบ UHF หรือ Ultra High Frequency และมีการนำเอาเครื่องมืออุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการรายงานข่าว และการออกอากาศรายการข่าวโดยมีแนวการวางคิดในระบบด้านเทคนิคดังนี้

1. มุ่งเน้นนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ ทางด้านอุปกรณ์โทรคมนาคมและเครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อเตรียมรองรับการขยายตัวในอนาคต ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจาก BBC Engineering ซึ่งเป็นบริษัทที่มีความเชี่ยวชาญในการดำเนินกิจการโทรทัศน์ระบบ UHF ในประเทศอังกฤษ โดยทาง BBC ได้เข้ามาวางแผน⁸ และออกแบบระบบส่งสัญญาณด้วยการใช้อุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย รวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ทาง BBC สร้างขึ้นมาโดยเฉพาะเช่นการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ และระบบ SCAN แผนที่เพื่อกำหนดจุดติดตั้งสถานีส่งและสถานีทวนสัญญาณ (Repeater) ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศของประเทศไทยทำให้ได้ภาพที่คมชัด

นอกจากนี้ยังมีการนำเอาระบบ เครื่องส่งวิทยุโทรทัศน์ที่มีประสิทธิภาพสูงมาใช้ในการแพร่ภาพออกอากาศ ดังนี้

1.1 ระบบเครื่องส่งแบบ Solid state สำหรับสถานีหลักในกรุงเทพมหานครและสถานีเครือข่าย โดยใช้ระบบ Paralle A+B ประกอบกับระบบสายอากาศ 2 ชุด เพื่อให้การแพร่ภาพไม่เกิดการหยุดชะงัก

1.2 ระบบเสียงแบบ Nicam stereo 728 ซึ่งเป็นระบบที่ส่งสัญญาณเสียงได้ถึง 2 ภาษา ในเวลาเดียวกัน โดยผู้ชมสามารถเลือกฟังภาษาใดภาษาหนึ่งได้ตามต้องการ

1.3 ระบบบริการข่าว Teletext และข้อมูลสารสนเทศ ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ชม ผู้ชมสามารถเลือกรายการโทรทัศน์ได้ตามความต้องการโดยไม่ต้องเสียค่าบริการ

1.4 ระบบไฟฟ้ากำลังสำรอง (Emergency Supply) เพื่อป้องกันปัญหาการหยุดชะงักการแพร่ภาพออกอากาศเนื่องจากอุบัติเหตุต่างๆ โดยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจะทำงานเองโดยอัตโนมัติภายใน 10 วินาที และสามารถแจกจ่ายไฟฟ้าให้อุปกรณ์ต่างๆ ในสถานีได้ภายใน 30 วินาที

⁸ อภิวิดา เอมสิทธิ์, "ลีลาการนำเสนอข่าวเฉพาะตัวของสถานีวิทยุโทรทัศน์ ITV ทีวีเสรี," (สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 61-63.

1.5 ระบบ Robotic สำหรับใช้ในการควบคุมและจัดลำดับรายการในการออกอากาศเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารเวลาออกอากาศของทางสถานี

2. เครื่องมือและอุปกรณ์ในแต่ละหน่วยปฏิบัติการจะทำงานอย่างเป็นอิสระเพื่อความคล่องตัว และสามารถให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานส่วนอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มุ่งเน้นเสนอข่าวที่สด ทันต่อเหตุการณ์ และมีคุณภาพ โดยได้นำเอาระบบและอุปกรณ์สื่อสารที่ทันสมัยมาใช้ในการดำเนินงาน เช่น รถถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม เครื่องรับ - ส่ง สัญญาณคลื่นไมโครเวฟ ระบบส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์ การรายงานเหตุการณ์ โดยใช้เฮลิคอปเตอร์ติดกล้องโทรทัศน์สนับสนุนระหว่างภาคพื้นดินกับสถานีหลัก ระบบส่งสัญญาณและรับสัญญาณผ่านเคเบิลใยแก้วนำแสง (Optical Fiber) ระบบรับสัญญาณจากสำนักข่าวต่างประเทศ

4. ใช้คอมพิวเตอร์ในการควบคุมขั้นตอนการผลิตข่าวโทรทัศน์ เพื่อความถูกต้องแม่นยำ

5. นำระบบคอมพิวเตอร์ กราฟฟิก คุณภาพสูง มาใช้ในการผลิตแผนภูมิกราฟต่างๆ เพื่อให้มีรูปแบบในการนำเสนอที่น่าสนใจ และง่ายต่อความเข้าใจของผู้ชม

6. มีการจัดเตรียมโครงการพัฒนาบุคลากรด้านเทคนิค โดยร่วมมือกับทาง BBC Engineering เพื่ออบรม และฝึกฝนการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือก่อนการแพร่ภาพออกอากาศ

ความแตกต่างของระบบ UHF และ VHF

ระบบ UHF เป็นระบบวิทยุโทรคมนาคม ย่านความถี่ระหว่าง 300 -3,000 เมกกะเฮิรตซ์ สามารถนำไปใช้ในกิจการวิทยุโทรคมนาคมได้หลายประเภท เช่น

การใช้เชื่อมโยงสัญญาณวิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ (UHF - Link)

การใช้ในการส่งกระจายคลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ (UHF - Broadcast)

การใช้ในกิจการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Cellular Mobile)

การใช้ในกิจการวิทยุโทรทัศน์ทางสาย (Cable TV)

การใช้ในกิจการวิทยุโทรทัศน์ MMDS ของ IBC หรือ Thai sky

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ส่งสัญญาณแพร่ภาพออกอากาศในระบบ UHF (Ultra High Frequency) ตาม PAL-G เช่นเดียวกับในทวีปยุโรป ระบบช่องสัญญาณความถี่ ตามมาตรฐานสากล มีดังนี้

ช่องที่ 21 – 25 ความถี่ระหว่าง 471 ถึง 510 เมกกะเฮิรตซ์

*ช่องที่ 26 – 60 ความถี่ระหว่าง 510 ถึง 790 เมกกะเฮิรตซ์

ช่องที่ 61 – 69 ความถี่ระหว่าง 790 ถึง 862 เมกกะเฮิรตซ์

ตามแผนความถี่วิทยุโทรทัศน์ย่านความถี่สูง (Ultra High Frequency) ของประเทศ ทางกรมไปรษณีย์โทรเลข ขอให้สงวนช่องความถี่ที่ 21 – 26 และ 61 – 69 ไว้สำหรับกิจการ Cellular ดังนั้นช่องสัญญาอนุญาตวิทยุโทรทัศน์ ย่านความถี่สูงยิ่ง (UHF) สำหรับใช้ในกิจการโทรทัศน์ของประเทศไทย จึงอยู่ระหว่างช่องที่ 26 – 60 ความถี่ระหว่าง 510 – 790 เมกกะเฮิรตซ์

การส่งสัญญาอนุญาตโทรทัศน์ระบบ VHF ในปัจจุบันหรือ Very High Frequency ที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ใช้นั้น มีข้อจำกัดคือไม่สามารถป้องกันการรบกวนจากคลื่นสัญญาอนุญาตต่างๆ ภายนอกได้ดี สัญญาณภาพและเสียงจึงไม่ชัดเจนดีพอ ดังนั้น การส่งสัญญาอนุญาตโทรทัศน์ระบบ UHF หรือ Ultra High Frequency นี้ จะสามารถลดปัญหาดังกล่าว คุณภาพของภาพและเสียงจะมีความคมชัดและชัดเจนกว่าระบบ VHF

ความแตกต่างทางการเสนอข่าว

ในส่วนสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7, 9 และ 11 มีการเสนอข่าวสารสาระตามนโยบายของสถานี⁹ ดังนี้

1. สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 โดยบริษัทบางกอกเอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด มีการให้ความสำคัญกับการเสนอข่าวทุกประเภท ภายใต้นโยบาย “ชี้นำสังคมสร้างสรรค์”

2. สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยกองทัพบก มีภารกิจในการส่งสัญญาอนุญาตโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียงตามนโยบายของคณะกรรมการบริหารวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก เพื่อเป็นสื่อกลางในการให้ข่าวสารแก่ประชาชน และสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐกับประชาชน พร้อมทั้งจัดรายการที่มีประโยชน์โดยให้ทั้งสาระและความบันเทิง

⁹ ภัทราพร สังข์พวงทอง, “สิทธิเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความคิดเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์,” หน้า 30-42.

3. สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7 โดยบริษัทกรุงเทพโทรทัศน์และวิทยุจำกัด ภายใต้การควบคุมของคณะกรรมการกองทัพบก และคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ หรือ กกช. มีหน้าที่เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และเผยแพร่ ข่าวสารให้รวดเร็วและเสนอสาระบันเชิงต่างๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่ของประเทศให้มากที่สุด

4. สถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่เสนอข่าวเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชน และมีความถูกต้อง รวดเร็วและมีความต่อเนื่อง

5. สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 11 ภายใต้การดำเนินงานของกรมประชาสัมพันธ์ สังกัดสำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่เสนอข่าวเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐบาลกับประชาชน ตลอดจนระหว่างประชาชนกับประชาชน ด้วยกัน โดยเสนอข่าวข้อเท็จจริง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเสนอรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เสนอข่าวและรายการที่จะช่วยแก้ปัญหาปากท้องให้แก่ประชาชน พัฒนารูปแบบการนำเสนอข่าวให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน ส่งเสริมข่าวรายการกีฬา และรายการสำหรับเด็กและเยาวชน

สถานีโทรทัศน์ไอทีวีต้องการนำเสนอข่าวให้มีความแปลกแตกต่างจากสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ โดยไอทีวี หลีกเลี่ยงการรายงานข่าวตามกระแส และต้องการเสนอข่าวที่มีความรอบด้าน เจาะลึก และให้ความสำคัญกับข่าวที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน การนำเสนอข่าวของไอทีวีในแต่ละประเภทมีดังนี้

1. ข่าวในประเทศ ไอทีวีสร้างเครือข่ายข่าวที่มีประสิทธิภาพในทุกภาคของประเทศ โดยอาศัยอุปกรณ์และเทคโนโลยีล่าสุด เพื่อรายงานข่าวจากทั่วประเทศ ทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล รวมไปถึงต่างจังหวัด และยังให้ความสำคัญกับข่าวที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

2. ข่าวต่างประเทศ สถานีโทรทัศน์ต่างๆ ในปัจจุบัน ให้ความสำคัญต่อข่าวต่างประเทศในวงที่จำกัดมาก ส่วนใหญ่จะนำเสนอข่าว ตามกระแสที่สำนักข่าวต่างๆ เป็นผู้กำหนด สถานีโทรทัศน์ไอทีวีจึงสร้างแนวทางใหม่โดยจะเป็นผู้กำหนดแนวทางของข่าวที่จะนำเสนอในแต่ละวันโดยคำนึงถึงความสำคัญที่ข่าวเหล่านั้นมีต่อผู้ชมในเมืองไทยและความสนใจของคนไทยที่มีต่อแต่ละเหตุการณ์ และไอทีวี พร้อมที่จะส่งทีมข่าวไปรายงานยังจุดที่เกิดเหตุไม่ว่าจะอยู่ที่ประเทศใดก็ตาม

3.ข่าวภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก จัดเป็นรายการข่าวเด่นที่สำคัญของไอทีวีเพราะไอทีวี ได้ส่งทีมผู้สื่อข่าวไปรายงานเหตุการณ์และความเคลื่อนไหวต่างๆ ในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในแถบอาเซียนและอินโดจีน ซึ่งรวมถึงการประชุมระดับภูมิภาคต่างๆ โดยมีเป้าหมายที่จะทำให้ไอทีวีเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งเดียวที่มีภาพของความเป็นท้องถิ่นหรือภูมิภาคที่เด่นชัดที่สุด

4.รายงานพิเศษ เป็นจุดเด่นที่สำคัญจุดหนึ่งของไอทีวี คือ เน้นการติดตามเบื้องหน้า เบื้องหลังของเหตุการณ์ที่กำลังเป็นประเด็นข่าวอยู่ และการรายงานในเชิงสารคดีที่ไอทีวี จะสะท้อนให้เห็นแง่มุมของชีวิตและความเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกระดับ โดยเฉพาะส่วนที่สามารถสร้างอารมณ์ร่วมให้กับผู้ชม ไอทีวียังต้องการใช้รายงานพิเศษเป็นตัวกระตุ้นให้มีการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกซึ่งวิสัยทัศน์ต่อวงการต่างๆ

5.รายการแสดงความคิดเห็น นอกจากการรายงานข่าวและวิเคราะห์เหตุการณ์แล้วไอทีวี ยังเป็นเวทีของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประชาชน และมีผลกระทบต่อความรู้สึกและความเป็นอยู่ของสังคม โดยจะจัดขึ้นในรูปแบบของการสัมภาษณ์หรือสนทนาซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของรายการข่าว นอกจากนั้น ไอทีวีจะร่วมมือกับสถาบันต่างๆ ในการสำรวจความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เป็นระยะเพื่อใช้ประกอบในการรายงานข่าว

จุดมุ่งหมายของรายการข่าวไอทีวี

สถานีโทรทัศน์ไอทีวี มีจุดมุ่งหมายที่จะเป็นผู้นำในการเสนอข่าวทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ จุดเด่นของการนำเสนออยู่ที่ความรวดเร็ว ความหลากหลายและความลึก พร้อมด้วยสีสัน และรูปแบบที่กระชับ

ในการผลิตข่าวของแต่ละฝ่ายข่าวจะมีขั้นตอนเหมือนกัน ในที่นี้จึงขอยกตัวอย่างการผลิตข่าวของฝ่ายข่าวการเมือง เพื่อให้ทราบขั้นตอนการดำเนินงานของฝ่ายข่าวต่างๆ และมองเห็นถึงการควบคุม แทรกแซงการปฏิบัติงานข่าวที่จะกล่าวถึงในช่วงท้ายของบทนี้ต่อไป

การผลิตข่าวการเมือง

การผลิตข่าวการเมือง มีขั้นตอนเหมือนกับการดำเนินงานของฝ่ายข่าวอื่นๆ ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี¹⁰ ดังนี้

1. การวางแผนงานข่าว
2. การปฏิบัติงานข่าว
3. การส่งข่าว
4. การผลิตข่าว
5. การนำเสนอและการแพร่ภาพ
6. การเกาะติดและการประเมินผล

1.การวางแผนงานข่าว

ในการวางแผนงานข่าวจะเริ่มต้นที่การคัดเลือกประเด็นข่าว ซึ่งกระบวนการคัดเลือกประเด็นข่าวจะมีขั้นตอนดังนี้

1.1 เริ่มต้นที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการแต่ละสายข่าวจะร่วมกันพิจารณาว่าข่าวในความรับผิดชอบตามสายงานข่าวที่แบ่งไว้นั้น ข่าวใดมีคุณค่าเพียงพอที่จะนำเสนอต่อสาธารณชน ซึ่งที่มาของประเด็นข่าวต่างๆ จะมาจากหลายแหล่ง เช่น จากการแจ้งของหน่วยงานต่างๆ มาโดยตรง จากสื่ออื่นๆ อาทิ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือจากบุคคลที่รู้จัก (แหล่งข่าว) เป็นต้น

ในสายข่าวการเมือง มีที่มาของข่าวจาก การแจ้งมาของหน่วยงาน เช่น ทำเนียบรัฐบาลจะมีวาระงานรายสัปดาห์จากฝ่ายสื่อมวลชนสัมพันธ์ สำนักโฆษก พรรคการเมืองต่างๆ ที่มีจัดงานการประชุม ก็จะส่งโทรสารมายังสถานี และตัวผู้สื่อข่าวซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามข่าวในแต่ละพรรคการเมืองก็จะมีกรแจ้งข่าวมายังสถานี อีกทั้งยังสามารถหาข่าวได้จากสื่อ หนังสือพิมพ์ และสำนักข่าวต่างๆ เช่น สำนักข่าวเนชั่น สำนักข่าวไทย (โดย อ.ส.ม.ท.) ซึ่งสามารถเปิดอ่านข่าวได้โดยตรง ผ่านหน้าจอบคอมพิวเตอร์ของโต๊ะข่าวการเมือง

¹⁰ ปรับปรุงจากกิตติ สิงหาปัด, “การศึกษาลักษณะวัฒนธรรมและลักษณะผู้นำในธุรกิจโทรทัศน์เสรี ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), หน้า 43-46.

1.2 บรรณาธิการข่าวจะนำข่าวที่พิจารณาแล้ว เข้าสู่ที่ประชุมข่าวเพื่อให้ที่ประชุมข่าวซึ่งประกอบด้วย ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนับตั้งแต่ผู้อำนวยการอาวุโสฝ่ายข่าว บรรณาธิการบริหาร จนถึงบรรณาธิการข่าวและหัวหน้าช่างภาพ พิจารณาร่วมกันว่าควรนำเสนอข่าวใดบ้าง พร้อมกับนั้นที่ประชุมก็จะเสนอแนวความคิดเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความรอบด้านมากยิ่งขึ้น เพื่อการนำเสนอข่าวที่ได้รับการคัดเลือกเหล่านั้น

ในการประชุมเพื่อวางแผนงานข่าวสำหรับฝ่ายข่าวไอทีวี จะดำเนินการอยู่ตลอดเวลาเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของข่าวเป็นระยะๆ โดยใน 1 วันจะมีการประชุมแผนงานข่าว 3 ครั้ง คือ เช้า บ่ายและหลังข่าว 1 ทูม การประชุมมีการประเมินสถานการณ์ข่าวแต่ละข่าวที่ถูกส่งเข้ามา และเป็นการทบทวนการปฏิบัติงานข่าวประจำวันอีกด้วย ซึ่งการประชุมดังกล่าวจะนำมาซึ่งประเด็นข่าวสำคัญๆ ที่มอบหมายให้แต่ละสายข่าวติดตามอยู่ตลอดเวลา

2. การปฏิบัติงานข่าว

เมื่อสามารถกำหนดข่าวและแนวทางข่าว แต่ละเรื่องที่จะนำเสนอในแต่ละข่าวแล้วก็เป็นที่หมายของแต่ละสายข่าวที่จะไปดำเนินการแบ่งงานให้ผู้สื่อข่าวของแต่ละสายข่าวออกไปปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข่าวตามที่มีการกำหนดไว้

ซึ่งในการจัดเตรียมเพื่อที่จะออกไปปฏิบัติงานข่าวของผู้สื่อข่าว หัวหน้าช่างภาพซึ่งเข้าร่วมประชุมในการวางแผนงานข่าวจะเป็นผู้จัดเตรียมทีมช่างภาพซึ่งประกอบด้วย ช่างภาพและผู้ช่วยช่างภาพ เมื่อผู้สื่อข่าวได้รับมอบหมายให้ออกไปปฏิบัติงาน หัวหน้าช่างภาพจะจัดช่างภาพให้ออกไปปฏิบัติงานพร้อมกับผู้สื่อข่าว และผู้ช่วยช่างภาพ มีหน้าที่ขับรถข่าวเพื่อนำผู้สื่อข่าวและช่างภาพไปปฏิบัติงานในพื้นที่

3. การส่งข่าว

การส่งข่าวถือเป็นหัวใจของการปฏิบัติงานข่าวขั้นตอนหนึ่ง เพราะแม้ว่าข่าวที่ผู้สื่อข่าวออกไปทำมานั้นจะดีหรือสมบูรณ์เพียงใด หากไม่สามารถส่งข่าวกลับเข้ามายังสถานีได้ข่าวนั้นก็ไม่สามารถนำเสนอได้ ดังนั้นผู้สื่อข่าวต้องรีบส่งข่าวกลับเข้ามายังสถานีให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้ หลังจากทีปฏิบัติงานข่าวเรียบร้อยแล้ว การส่งข่าวเข้ามาก็เพื่อให้บรรณาธิการข่าวนำข่าวเข้าสู่กระบวนการผลิตได้

การส่งข่าวของผู้สื่อข่าวสายการเมืองมีดังนี้

3.1 การส่งเนื้อหาข่าว เนื่องจากข่าวโทรทัศน์เป็นข่าวที่มีทั้งเนื้อหาและภาพข่าว การส่งข่าวเข้ามาของผู้สื่อข่าวมักจะแบ่งเป็นการส่งเนื้อหาข่าว และการส่งเทปภาพข่าว การส่ง

เนื้อหาข่าวเข้ามาจะทำได้เร็วกว่าการส่งเทปภาพข่าว การส่งเนื้อหาข่าวเข้ามายังสถานีทำให้บรรณาธิการข่าวการเมือง หรือผู้สื่อข่าวที่อยู่ในสถานะนั้น สามารถนำเนื้อหาข่าวของผู้สื่อข่าวที่ส่งมาไปรวมกับเนื้อหาข่าวของข่าวเดียวกันที่ผู้สื่อข่าวอีกคนส่งเข้ามา แล้วเขียนเป็นข่าวที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ด้วย การส่งเนื้อหาข่าวสามารถทำได้ดังนี้

3.1.1 ส่งข่าวทางโทรสาร (Fax) เป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดของสายข่าวการเมืองโดยผู้สื่อข่าวจะเขียนข่าวหรือเขียนเนื้อหาข่าว ส่งเข้ามายังสถานีทางโทรสาร และจะมีการโทรศัพท์ ตรวจสอบว่าทางสถานีได้รับข่าวนั้นๆ หรือไม่ทันที

3.1.2 ส่งข่าวทางโทรศัพท์ ใช้ในกรณีที่ผู้สื่อข่าวปฏิบัติงานข่าวในสถานที่ที่ไม่มีเครื่องโทรสารหรืออยู่ในระหว่างการเดินทาง ซึ่งโดยทั่วไปผู้สื่อข่าวการเมือง จะโทรศัพท์มายังสถานี แล้วบรรณาธิการข่าวการเมืองหรือ ผู้สื่อข่าวในสถานีจะต้องรับข่าวโดยจดเนื้อหาข่าวที่ผู้สื่อข่าวบอก เพื่อนำไปเขียนเป็นบทข่าวต่อไป

3.1.3 ผู้สื่อข่าวกลับมาเขียนบทข่าวเอง โดยปกติในวันเสาร์ และอาทิตย์ ผู้สื่อข่าวการเมืองที่ออกไปปฏิบัติงานข่าวเสร็จแล้วจะกลับเข้ามายังสถานี เพื่อเขียนบทข่าวเอง แต่ถ้าเป็นวันธรรมดาที่ผู้สื่อข่าวต้องไปประจำตามแหล่งข่าวต่างๆ เช่น ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา กระทรวงมหาดไทย ผู้สื่อข่าวจะใช้วิธีส่งข่าว ทางโทรสาร เพราะสถานีที่เหล่านี้มักจะมีห้องผู้สื่อข่าว ซึ่งมีอุปกรณ์ในการพิมพ์ข่าวและส่งข่าว เช่น เครื่องพิมพ์ดีด โทรสาร โทรศัพท์ เป็นต้น

3.2 การส่งเทปภาพข่าว มี 4 วิธีดังนี้

3.2.1 ผู้สื่อข่าวนำเทปภาพข่าวเข้ามาเอง เมื่อออกไปทำข่าวเสร็จแล้ว ผู้สื่อข่าวจะนำเทปภาพข่าวเข้ามาและมาเขียนข่าวที่สถานี ซึ่งโดยมากจะเป็นวันเสาร์ และอาทิตย์ที่ผู้สื่อข่าวการเมืองสามารถนำเทปภาพข่าวเข้ามาเอง

3.2.2 ให้เจ้าหน้าที่ขับรถจักรยานยนต์ไปรับเทปภาพข่าว โดยผู้สื่อข่าวหรือช่างภาพจะโทรศัพท์แจ้งเข้ามาที่สถานีว่า ต้องการให้เจ้าหน้าที่เอกสาร (Messenger) ไปรับเทปภาพข่าวที่ไหนเวลาใด เจ้าหน้าที่เอกสารก็จะไปรับเทปตามนั้น

3.2.3 ส่งเทปภาพข่าวมาทางเครื่องบิน หรือรถทัวร์ จะเป็นในกรณีที่ผู้สื่อข่าวออกไปทำข่าวต่างจังหวัด ก็จะส่งเทปภาพข่าวมาทางเครื่องบิน หรือรถทัวร์ โดยผู้สื่อข่าวจะต้องโทรศัพท์มาบอกกับทางสถานีก่อนว่า ให้สถานีส่งเจ้าหน้าที่ไปรับเทปภาพข่าวได้วันไหนเวลาใด

3.2.4 ส่งในลักษณะของสัญญาณภาพโดยใช้ระบบไมโครเวฟ หรือโดยเคเบิลใยแก้วนำแสงหรือดาวเทียมการผลิตข่าวจากรถถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม

4.การผลิตข่าว

เมื่อมีวัตถุประสงค์ คือ เนื้อหาข่าว และภาพข่าว เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การผลิตข่าว ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

4.1 บรรณาธิการข่าวประจำวัน จะมีหน้าที่ดูแลให้เนื้อหาข่าวที่ผู้สื่อข่าวส่งมานั้น เป็นไปอย่างถูกต้อง ตามที่ได้วางแผนข่าวไว้

4.2 ส่งบทข่าวที่ตรวจสอบ เนื้อหาให้กับ “ผู้ตรวจแก้ข่าว” Rewriter เพื่อตรวจสอบการเขียนข่าว ข่าวที่จะสามารถออกอากาศได้ทุกข่าวจะต้องถูกตรวจสอบในขั้นตอนนี้เพื่อให้การใช้ภาษาเป็นไปอย่างถูกต้อง จุดเด่นที่สำคัญของการเขียนข่าวในรูปแบบของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีก็คือ จะใช้ภาษาง่ายๆที่ชาวบ้านสามารถฟังแล้วเข้าใจได้แต่เป็นไปตามหลักไวยากรณ์ภาษาไทย คือมีประธาน กริยา กรรมทุกครั้ง

การตรวจแก้ข่าวนี้นี้ ผู้ตรวจแก้ข่าว สามารถเรียกดูข่าวได้จากคอมพิวเตอร์ โดยสามารถเรียกดูข่าวทุกข่าวที่เขียน (พิมพ์) ไว้ในคอมพิวเตอร์ได้เลย โดยหน้าจอคอมพิวเตอร์จะมีการแจ้งสถานะภาพของข่าว โดยใช้อักษรย่อ ดังนี้

HLD แสดงว่า ข่าวนั้นยังเขียนไม่เสร็จ

RDY แสดงว่า ข่าวนั้นเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการตรวจ

PRV แสดงว่า ข่าวนั้นเขียนเสร็จเรียบร้อยแล้วและผ่านการตรวจแก้แล้ว

ในขณะที่ ผู้ตรวจแก้ข่าว ตรวจสอบบทข่าวในด้านความถูกต้องของภาษาข่าวนั้น เทปภาพข่าวที่จะนำการออกอากาศในข่าวนั้นๆ จะถูกส่งไปผลิต ซึ่งก็คือการตัดต่อ ซึ่งขั้นตอนนี้ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ผู้ผลิตข่าว (Producer) จะทำหน้าที่ควบคุมการตัดต่อภาพให้ตรงกับบทข่าว โดยมีพนักงานตัดต่อเป็นผู้ปฏิบัติงานในการตัดต่อภาพข่าว ตามที่โปรดิวเซอร์ต้องการ

ปัจจุบัน เครื่องตัดต่อที่ใช้อยู่ในฝ่ายข่าวไอทีวีแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบ Liner ควบคุมการทำงานในระบบ Manual
2. แบบ Non – Linear ควบคุมการทำงานในระบบคอมพิวเตอร์

ภาพข่าวที่ตัดต่อเสร็จเรียบร้อยแล้วจะถูกส่งไปพร้อมกับบทข่าวที่พิมพ์ออกมาเพื่อใช้ในการตัดต่อภาพข่าว ส่งให้กับ บรรณาธิการข่าวผู้มอบหมายงาน (Assignment Editor) เพื่อ

จัดลำดับข่าวที่จะออกอากาศในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งการจัดเรียงลำดับนี้จะคำนึงถึงความสำคัญของข่าวตามนโยบายฝ่ายข่าวไอทีวี ที่เน้นความมีคุณค่าของข่าวและความสนใจของประชาชนเป็นหลัก โดยไม่จำเป็นต้องเป็นข่าวการเมืองหรือข่าวนายกรัฐมนตรีเป็นข่าวแรก

ขั้นตอนนี้และต่อไปจึงเป็นขั้นตอนที่มีนัยสำคัญ ในประเด็นที่ว่าข่าวใดจะได้รับการนำเสนอ หรือไม่ เมื่อใด และได้รับการให้ความสำคัญเพียงใดเท่ากับว่าเป็นขั้นตอนที่อาจมีการเซนเซอร์ข่าวด้วยตัวสื่อมวลชนเองได้

ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจว่าข่าวใดควรถูกยกเลิกในวันนั้น คือ Assignment Editor ซึ่งก็ต้องทำงานร่วมกับห้องส่งที่ออกอากาศด้วย เฉลิมชัย ยอดมาลัย ได้กล่าวถึงสาเหตุของการยกเลิกข่าวว่ามีอยู่ 3 ประการ¹¹ ดังนี้

1. เวลาในการออกอากาศไม่เพียงพอ
2. ทำข่าวเสร็จไม่ทันเวลาที่จะนำเสนอ
3. มีข่าวสำคัญ เป็นข่าวด่วนล่าสุดแทรกเข้ามา
5. การนำเสนอและการแพร่ภาพ

ข่าวที่เสร็จสมบูรณ์ ผ่านการเรียงลำดับการออกอากาศไว้แล้ว จะถูกส่งไปยังฝ่ายออกอากาศ เพื่อเตรียมการออกอากาศ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าใจระบบและเข้าใจหน้าที่ของตนเองเพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่น ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้คือ

5.1 ผู้กำกับรายการข่าว มีหน้าที่ควบคุมรายการทั้งหมดว่า ตอนใดควรจะออกอากาศ

5.2 ผู้ช่วยผู้กำกับรายการข่าว1 มีหน้าที่ควบคุมคิวการออกอากาศ

5.3 ผู้ช่วยผู้กำกับรายการข่าว2 มีหน้าที่ควบคุมเวทีภายในห้องส่ง จะคอยดำเนินการในห้องส่งให้เป็นไปตามคำสั่งของผู้กำกับรายการข่าวและมีหน้าที่ในการเตือนผู้ประกาศ เช่น ควรหันหน้าไปเข้ากล้องใด หรือเตือนเรื่องเวลา

¹¹ สัมภาษณ์ เฉลิมชัย ยอดมาลัย, 8 กุมภาพันธ์ 2540 อ้างถึงใน อภิรดา เหมะสิทธิ์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 18.

5.4 ผู้ประกาศข่าว จุดเด่นของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้ประกาศข่าวทุกคนจะต้องเป็นผู้สื่อข่าวด้วยเพื่อให้การรายงานข่าวไปเป็นไปอย่างราบรื่นและจริงจัง

5.5 เจ้าหน้าที่เทคนิค มีหน้าที่ควบคุมคุณภาพเสียงและกราฟฟิก

5.6 ช่างภาพ

ในการออกอากาศ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในบทข่าว อย่างเคร่งครัด โดยจะมีการถ่ายเอกสารบทข่าว แจกจ่ายให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคน ขั้นตอนนี้ถือเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะปรากฏต่อสายตาของผู้ชมข่าวไปพร้อมๆ กับการดำเนินงานในขั้นตอนนี้

6. การเกาะติดและการประเมินผล

จากการที่สถานีโทรทัศน์ไอทีวีมีจุดมุ่งหมายในการเสนอข่าวให้มีความรวดเร็ว หลากหลาย เจาะลึก และเพื่อให้การเสนอข่าวนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องตามจุดมุ่งหมาย ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงมีการเกาะติดและประเมินผลข่าวที่ได้นำเสนอออกไปว่า ได้ผลหรือผู้ชมมีปฏิกิริยาอย่างไร หรือไม่

ขั้นตอนการผลิตข่าวนี้ทำให้เห็นถึงระบบ วิธีการและรูปแบบการทำงานของฝ่ายข่าวไอทีวี ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระบบการทำข่าวโดยปกติจะมีขั้นตอนและมีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานไว้ดังที่นำเสนอและอาจจะมีการปรับเปลี่ยนได้บ้างตามความเหมาะสม ดังนั้นเมื่อมีการทำงานในลักษณะที่ผิดปกติไปจากระบบที่ทำอยู่เดิม ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในระบบและคุ้นเคยกับการทำงานตามระบบจึงเกิดความเคลือบแคลง สงสัย เช่นการนำเทปการแถลงข่าวกรณีทุกรัฐบาลของ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มาแทรกเป็นข่าวด่วนในช่วง 5 ทุ่มทั้งๆที่มีการรายงานสดตอนช่วงเที่ยงอยู่แล้ว ลักษณะการแทรกข่าวด่วนต้องเป็นข่าวที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้นจริงๆ เพราะการแทรกข่าวด่วนอาจส่งผลไปยังข่าวอื่นๆที่อาจจะต้องถูกยกเลิกออกไปเพื่อให้เวลากับข่าวด่วนที่แทรกเข้ามาแทน ผู้สื่อข่าวหลายคนจึงมองว่าเหตุการณ์นี้เป็นการแทรกแซงการทำงานของผู้ปฏิบัติงานข่าวดังที่จะได้เสนอต่อไป

สายงานข่าวที่สำคัญสายหนึ่งของข่าวไอทีวี คือ สายงานข่าวการเมืองต้องทำงานเกาะติดรัฐบาลมากที่สุดเพราะจะต้องนำเสนอข่าวเกี่ยวกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและรัฐบาล ดังนั้นจึงเป็นสายข่าวที่ถูกเพ่งเล็งในการนำเสนอข่าวเป็นพิเศษ ดังนั้นเราควรทราบถึงระบบการปฏิบัติงานข่าวของสายข่าวการเมืองเพื่อประกอบในการวิเคราะห์ถึงการควบคุม แทรกแซงการนำเสนอข่าวในบทต่อไป

การแบ่งสายงานข่าวการเมือง

การแบ่งสายงานข่าวการเมืองของสถานีโทรทัศน์ ไอทีวี เมื่อ พ.ศ.2542 ซึ่งเป็นสมัยรัฐบาล นายชวน หลีกภัย มีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนนำ ก่อนที่พรรคไทยรักไทยจะเป็นแกนนำ มีทีมข่าว ทั้งหมด 7 ทีม ประจำอยู่ใน 3 สายหลักๆ¹² ดังนี้

1. สายทำเนียบรัฐบาล
2. สายรัฐสภา
3. สายมหาดไทย

รูปภาพที่ 3 แสดงสายงานสายทำเนียบรัฐบาล

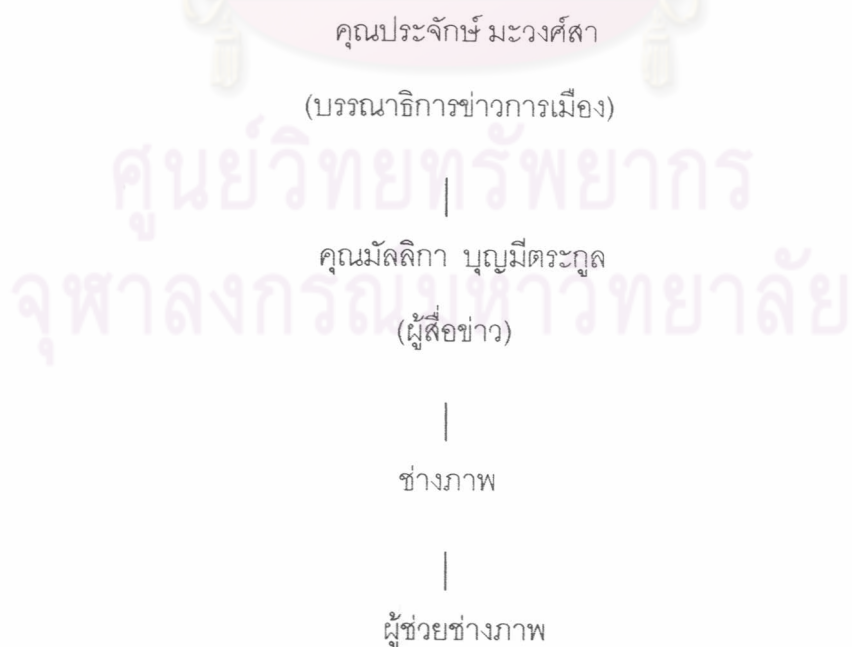

¹² เพ็ญฤดี อีรพรสกุล, “ผู้สื่อข่าวการเมืองไอทีวีสายรัฐสภา,” (สารนิพนธ์ปริญญา วารสารศาสตร์บัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ คณะวารสารศาสตร์และ สื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), หน้า 19-26.

รูปภาพที่ 4 แสดงสายงานสายรัฐสภา

รูปภาพที่ 5 แสดงสายงานสายมหาดไทย

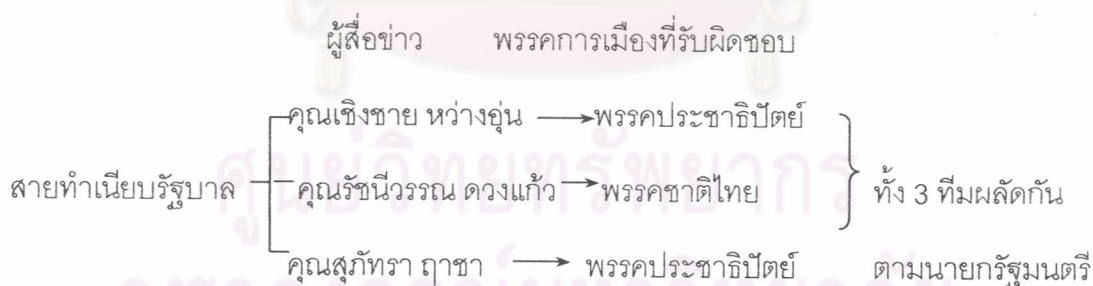

1. สายทำเนียบรัฐบาล

ทำเนียบรัฐบาล ถือเป็นที่ทำงานของฝ่ายรัฐบาล ดังนั้นจึงมีความสำคัญมาก ผู้สื่อข่าวไอทีวี สายทำเนียบรัฐบาล จะแบ่งออกเป็น 3 ทีม ทั้ง 3 ทีมจะผลัดกันทำข่าวนายกรัฐมนตรีทีละ 1 อาทิตย์ ส่วนอีก 2 ทีมที่เหลือ ก็จะติดตามความเคลื่อนไหวภายในทำเนียบรัฐบาล โดยเฉพาะในวันจันทร์ ซึ่งมีการประชุมคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจ และในวันอังคาร ซึ่งมีการประชุมคณะรัฐมนตรี ผู้สื่อข่าวสายทำเนียบรัฐบาลจะต้องทำงานหนักเป็นพิเศษ เพราะจะมีการรายงานสดจากทำเนียบรัฐบาลเป็นระยะๆ เพื่อให้ประชาชนได้ทราบความเคลื่อนไหวและผลของการประชุม ส่วนในวันพุธและพฤหัสบดี ในช่วงบ่าย ผู้สื่อข่าวจะตามนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีไปยังรัฐสภา เพราะมีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรทุกวันพุธและพฤหัสบดี

นอกจากการติดตามข่าวที่ทำเนียบรัฐบาลแล้ว ผู้สื่อข่าวสายทำเนียบรัฐบาลต้องติดตามข่าวของ ป.ป.ป. หรือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เพราะสถานที่ตั้งของสำนักงาน ป.ป.ป. อยู่ไม่ไกลจากทำเนียบรัฐบาลนัก นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวสายทำเนียบรัฐบาลแต่ละทีมยังมีหน้าที่ตามทำข่าวของพรรคการเมืองแต่ละพรรคดังนี้

รูปภาพที่ 6 แสดงทีมข่าวติดตามพรรคการเมืองสายทำเนียบรัฐบาล (พรรครัฐบาล)

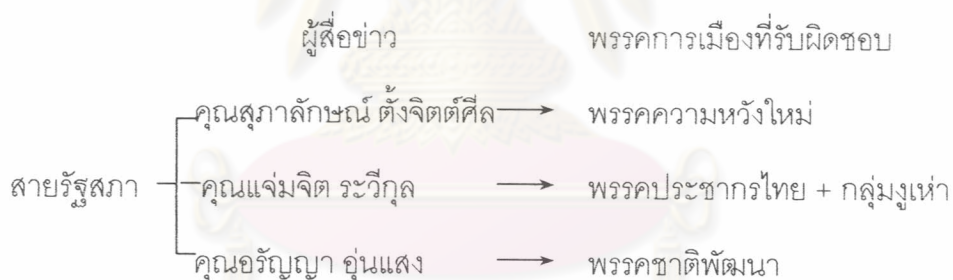
2. สายรัฐสภา

รัฐสภา เป็นสถานที่ทำงานของสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา รัฐสภาจึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทำเนียบรัฐบาล ผู้สื่อข่าวการเมืองไอทีวี สายรัฐสภาจึงมีอยู่ 3 ทีม เช่นเดียวกับที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งที่รัฐสภาจะมีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรทุกวันพุธและวันพฤหัสบดีในช่วง

บาย และมีการรายงานสดจากรัฐสภาเป็นระยะๆ ผู้สื่อข่าวจากสายต่างๆ จะมารวมตัวกันที่รัฐบาล ในช่วงการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนี้

ผู้สื่อข่าวสายรัฐสภานอกจากจะติดตามทำข่าวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วยังต้องรับผิดชอบในการทำข่าวของสมาชิกวุฒิสภาด้วย ซึ่งในทุกวันศุกร์ช่วงเช้าจะมีการประชุมวุฒิสภา นอกจากนี้ผู้สื่อข่าวต้องติดตามข่าวการประชุมคณะกรรมาธิการสามัญและวิสามัญซึ่งจะมีการประชุมและแถลงข่าวในแต่ละวันและในห้องผู้สื่อข่าวก็จะมีบรรดานักการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ที่ต้องการมาแก้ข่าวหรือ ประชาชนผู้เดือดร้อนในปัญหาต่างๆ ที่ได้รับการอนุญาตให้เข้ามาแถลงข่าวในห้องผู้สื่อข่าว ผู้สื่อข่าวก็ต้องพิจารณาว่าควรจะทำเป็นข่าวหรือไม่ และเช่นเดียวกับผู้สื่อข่าวสายทำเนียบรัฐบาลผู้สื่อข่าวสายรัฐสภาก็มีหน้าที่ติดตามข่าวแต่ละพรรคการเมือง ดังนี้

รูปภาพที่ 7 แสดงทีมข่าวติดตามพรรคการเมืองสายรัฐสภา (พรรคฝ่ายค้าน)

3. สายมหาดไทย

การทำข่าวสายมหาดไทย คือ การติดตามทำข่าวความเคลื่อนไหวของกระทรวงมหาดไทย โดยเน้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เพราะกระทรวงมหาดไทยถือเป็นกระทรวงที่มีความสำคัญ เพราะเป็นกระทรวงที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับประชาชน ผู้สื่อข่าวสายมหาดไทยก็จะติดตามทำข่าวของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอย่างใกล้ชิด โดยผู้สื่อข่าวสายมหาดไทยของไอทีวี มีอยู่ 1 ทีมคือ

รูปภาพที่ 8 แสดงทีมข่าวติดตามนักการเมืองสายมहाดไทย (ฝ่ายรัฐบาล)

ผู้สื่อข่าว	พรรคการเมืองที่รับผิดชอบ
มहाดไทย - คุณมัลลิกา บุญมีตระกูล	ตามรัฐธรรมนูญว่าการกระทรวง มहाดไทย + พรรคประชาธิปัตย์

ในกรณีมีงานพิเศษ จะมีการปรับเปลี่ยนหรือโอนย้ายทีมข่าวทีมใดทีมหนึ่งหรือหลายทีมให้ไปตามทำข่าวนั้นๆได้

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวคิด จุดมุ่งหมายและวิธีการปฏิบัติงานข่าวของสื่อมวลชนในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีโดยเฉพาะสายข่าวการเมืองในระยะแรกๆ เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ปัญหาดังที่จะกล่าวในส่วนต่อไป

ในส่วนต่อจากนี้จะขอก้าวถึงประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่เริ่มแรกที่ได้ก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ไปจนถึงช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

ประเด็นปัญหาที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

1. ในด้านระบบเครือข่าย

บริษัทสยามอินโฟเทคเนอเมท์ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการโทรทัศน์ระบบยูเอชเอฟ คลื่นความถี่สูง 510-790 เมกะเฮิรตซ์ จากสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอายุสัมปทาน 30 ปี และมีเงื่อนไขในการเสนอข่าว สาระประโยชน์ ร้อยละ 70 ในระยะระหว่างเวลา 19.00-21.30 และบันเทิงร้อยละ 30¹³ และจะต้องขยายเครือข่ายครอบคลุมจำนวนประชากรให้รับได้ไม่น้อยกว่า 96.72% หรือคิดเป็นจำนวนสถานีเครือข่าย 36 แห่ง ให้เสร็จภายใน 4 ปี นับตั้งแต่วันที่ลงนามในสัญญา คือวันที่ 3 ก.ค.38

¹³ นवलน้อย ตริรัตน์, ใน “จากปฏิรูปสื่อถึงค่าโง่ไอทีวี,” ใน *อนาคตเมืองไทย ใครว่าไม่น่าห่วง*. ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์, บรรณาธิการ, หน้า 127.

การติดตั้งเครือข่ายในช่วงแรกๆ ไอทีวีได้ว่าจ้างบริษัท บีบีซี เอ็นจิเนียริง จากประเทศอังกฤษ โดยแบ่งสัญญาว่าจ้างเป็น 2 ฉบับ โดยฉบับแรกมีเนื้อหาเกี่ยวกับการออกแบบวางแผนในการติดตั้งเครือข่ายและข้อเสนอในการเลือกซื้ออุปกรณ์ของสถานี ส่วนฉบับที่ 2 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบริหารโครงการในการติดตั้งเครือข่าย จากข้อกำหนดในสัญญาฉบับนี้ให้ผู้รับสัมปทานสามารถร้องขอให้สำนักนายกรัฐมนตรี ช่วยประสานงานกับองค์การสื่อสารมวลชน (อ.ส.ม.ท.) หรือสถานีวิทยุแห่งประเทศไทย ช่อง 11 ในเรื่องการขอใช้หรือเช่าเสาอากาศจากหน่วยงานเหล่านี้ได้ ตามแผนงานการออกแบบเครือข่ายของไอทีวี จึงเน้นใช้พื้นที่ของกรมประชาสัมพันธ์เป็นหลัก แต่กรมประชาสัมพันธ์กลับไม่อนุญาติให้ใช้สถานที่ในการจัดตั้งสถานีเครือข่าย

นี่คือปัญหาเริ่มแรกของสถานีโทรทัศน์แห่งนี้ ทำให้ส่งผลต่อการชำระค่าตอบแทนต่อสำนักนายกรัฐมนตรี เพราะไอทีวีสูญเสียเงินว่าจ้างบริษัท บีบีซี เอ็นจิเนียริง เพื่อทำการศึกษาคู่สมุทการใช้พื้นที่ของกรมประชาสัมพันธ์จัดตั้งสถานีเครือข่าย เป็นเงิน 4.6 ล้านบาท หรือ 184 ล้านบาท แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากสภาพพื้นที่ตลอดจนเสาอากาศได้เปลี่ยนแปลงไป ไอทีวีจึงต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก 20 ล้านบาทในการสำรวจพื้นที่ใหม่ จึงไม่ได้ลงนามต่อสัญญากับบริษัท บีบีซี เอ็นจิเนียริง ในฉบับที่ 2 อีก ไอทีวีจึงใช้ทีมงานเทคนิคของตัวเองคุมงานด้านสร้างสถานีเครือข่ายแทน โดยเริ่มติดตั้งสถานีชั่วคราว ตามโรงแรมในต่างจังหวัดก่อน

ต่อมากรมประชาสัมพันธ์ได้อนุมัติพื้นที่ ไอทีวีจึงติดตั้งสถานีถาวรขึ้น แต่ก็มีปัญหาอีกคือพื้นที่จริงๆมีการเปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมือนกับที่สำรวจไว้ในตอนแรก จึงต้องทำการสำรวจใหม่อีก 4-5 เดือน และทำการเร่งติดตั้งเครือข่ายตามแผนที่กำหนดไว้คือ ปีที่ 2 (กรกฎาคม 2539) ติดตั้งไม่น้อยกว่า 9 สถานี ปีที่ 3 (กรกฎาคม 2540) ติดตั้งไม่น้อยกว่า 18 สถานี ปีที่ 4 (2541) ติดตั้งไม่น้อยกว่า 27 สถานี และปีที่ 5 (2542) ติดตั้งให้ครบ 36 สถานี

2. ในด้านการผลิตข่าว

เนื่องจากคนที่มาทำงานในฝ่ายข่าวไอทีวี เป็นการรวบรวมคนมาจากสื่อทุกประเภท ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ดังนั้นทุกคนจึงต้องมาประสานงานกัน ระดมความคิดเพื่อการพัฒนาข่าวของไอทีวี ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของไอทีวีเอง ในช่วง 6 เดือนแรกมีการอบรมเรื่องการเขียนข่าวเพื่อให้ทุกคนได้เข้าใจถึงการทำข่าวในแบบฉบับของไอทีวี ที่ให้ความสำคัญกับข่าวที่ใกล้ตัวคนและกระแทกความรู้สึกหรือความเป็นอยู่ของคนในสังคม ไอทีวีมีการเสนอข่าวในแนวเจาะลึกขุดคุ้ยเบื้องหน้า เบื้องหลังของข่าว เช่น กรณีรับส่วยทางหลวง กรณีทุจริตเลือกตั้ง ทำให้เกิดความโดดเด่นแตกต่างจากสถานีข่าวช่องอื่นๆ สิ่งเหล่านี้เองทำให้สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมได้ในระยะเวลาที่ไม่นาน

ในช่วงปี พ.ศ.2542 ไอทีวีมีผู้สื่อข่าวประมาณ 70 คน ช่างภาพ 50 คน โดยแบ่งไปตามโต๊ะข่าวสายต่างๆ เช่น ข่าวการเมือง อาชญากรรม เศรษฐกิจ ราชสำนัก ภูมิภาค กีฬาและบันเทิง โดยมีการประชุมข่าว 3 รอบในแต่ละวัน รอบแรกตอนเช้า 10.00 น. เพื่อดูกระแสข่าวในวันนั้น และรอบที่ 2 ช่วงบ่ายสองโมง เพื่อคัดเลือกข่าวนำและข่าวรอง และครั้งสุดท้ายช่วง 2 ทุ่ม สำหรับการเตรียมการทำข่าวในวันรุ่งขึ้น สถิติขึ้นสำคัญที่ทำให้ไอทีวีมีชื่อเสียงหลายๆชิ้น มาจากการประชุมโต๊ะข่าว ซึ่งนักข่าวแต่ละสายจะเสนอขึ้นมาในที่ประชุม เช่น ข่าวส่วยทางหลวง หรือข่าววัดพระธรรมกาย เป็นต้น

นักข่าวของไอทีวีทุกคน จะต้องรู้ถึงกระบวนการขั้นตอน การติดต่อจนกระทั่งข่าวถูกนำเสนอออกไป แม้แต่ผู้ประกาศข่าวก็ต้องออกไปทำข่าวด้วย ไม่ใช่นั่งทำหน้าที่รายงานข่าวเพียงอย่างเดียวเหมือนสถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ สิ่งนี้ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความเข้าใจในการทำข่าวออกมาแต่ละชิ้น

3. ในเรื่องการขาดมืออาชีพทางด้านฝ่ายรายการโทรทัศน์และฝ่ายบริหาร

เนื่องจากบุคคลากรส่วนใหญ่ของไอทีวี มาจากกลุ่มผู้สื่อข่าวและนักวิเคราะห์ข่าวเป็นหลัก ฝ่ายการตลาดและฝ่ายขายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี จึงเป็นฝ่ายที่สำคัญ ฝ่ายขายจะต้องออกไปหาลูกค้าเพื่อให้มีรายได้เข้าสถานี ในช่วงแรกการผลิตรายการเกือบร้อยละ 80 เป็นของสถานีเองโดยตรง ความหลากหลายของรายการจึงมีน้อย ในขณะที่สถานีโทรทัศน์ช่องอื่นๆ ได้ขายเวลาให้กับผู้ผลิตรายการที่มาเช่าเวลาหรือรับจ้างผลิตรายการ ฝ่ายขายของไอทีวีนอกจากจะมีทีมขายแล้วยังมีแผนกโปรดักชั่นเฮาส์เพื่อรับผลิตรายการโฆษณาให้กับลูกค้า สปอตโฆษณาที่ออกในไอทีวีหลายๆชิ้น จึงเป็นโฆษณาที่ไม่เคยออกให้ช่องอื่นๆมาก่อน สิ่งนี้สร้างแรงจูงใจให้กับลูกค้า เพื่อเปิดโอกาสให้กับลูกค้าที่มีงบประมาณเพื่อการโฆษณาไม่มากนัก แต่ต้องการโฆษณาที่ไม่ต้องการความพิถีพิถันมาก แต่ถ่ายทอดแนวความคิดของสินค้าได้ เช่น มาม่า น้ำยาลบความผิด น้ำยาฆ่าหญ้า นอกจากนี้ยังมีการรับผลิตรายการให้กับลูกค้า ที่ต้องการมีรายการของตัวเอง เช่น รายการประเภทเกมโชว์ หรือสารคดีสั้น เช่น รายการคลื่นรัก ที่ไอทีวีผลิตให้กับผลิตภัณฑ์ดูเร็กซ์ ซึ่งต้องการทำเป็นสารคดีสั้นๆเกี่ยวกับปัญหาทางเพศ

นอกจากนี้ไอทีวียังต้องยืดหยุ่นเวลาในการออกอากาศ คือในขณะที่โทรทัศน์ช่องอื่นคิดค่าโฆษณา 30 วินาที 100,000 บาท แต่ไอทีวีสามารถออกโฆษณาให้ตั้งแต่เช้าจรดค่ำ ออกทุกชั่วโมง แม้กระทั่งช่วงข่าวที่ถือว่าเป็นช่วง Prime Time ในราคา 100,000 บาท เท่ากัน โดยลูกค้าสามารถเลือกซื้อได้ตั้งแต่ 40 วินาที หรือ แค่ 5 วินาทีก็ตาม จากสาเหตุที่ไอทีวีมีเงื่อนไขที่ต้องเสนอรายการข่าวและสารถึงร้อยละ 70 ทำให้เกิดปัญหาต่อรายได้ของทางสถานี เพราะในประเทศไทย

ลูกค้าส่วนใหญ่มักจะมึนงงโง่งมกับรายการบันเทิง มากกว่ารายการข่าวและสาระ ในช่วง 3 ปีแรกของการออกอากาศ จึงมีการปรับผังรายการเป็นประจำ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ชม รายการของไอทีวีจะมาจก 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายรายการ (จัดซื้อภาพยนตร์จากต่างประเทศมาออกอากาศ) ฝ่ายผลิต (ผลิตรายการป้อนให้ทางสถานี) ฝ่ายข่าว (รายการถอดรหัส จับกระแสดโลก)

ตารางที่ 2 แสดงถึงการมีรายได้เพิ่มขึ้นจากค่าบริการ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการปรับผังรายการ โดยมีกำไรสุทธิเพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ.2539 ถึง ปี พ.ศ.2540 แต่เมื่อเกิดวิกฤติการณ์เศรษฐกิจสมัยกลางปี พ.ศ.2540 บริษัทมีการขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา จนทำให้เกิดภาวะขาดทุนสุทธิ 134,636,307 ล้านบาท ในสิ้นปีนั้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงรายได้และรายจ่ายของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี (พ.ศ.2539 – พ.ศ.2541)

รายได้ของเดือนมกราคม 2541 (ล้านบาท)		
รายได้จริง	31.92	
รายจ่าย	122.13	
รายจ่ายมากกว่ารายรับ	90.21	
งบกำไรขาดทุน (ล้านบาท)		
รายได้	พ.ศ.2540	พ.ศ. 2539
รายได้ค่าบริการ	418,645,679	7,477,771
ดอกเบี้ยรับ	7,544,847	31,322,875
รายได้อื่น	4,315,968	2,893,346
รวมรายได้	430,506,494	141,693,992
ค่าใช้จ่าย		
ต้นทุนบริการ	102,001,973	60,549,704
ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	262,519,585	70,997,616
ดอกเบี้ยจ่าย	45,079,792	13,064
รวมค่าใช้จ่าย	409,601,350	31,560,384
กำไรสุทธิก่อนรายการพิเศษ	20,905,144	10,133,608
ขาดทุนจากการใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงิน	-155,541,451	-
ขาดทุนสุทธิ	-134,636,307	-

ที่มา: ไพเราะ เลิศวิกรม, *เปิดเบื้องลึก บิ๊กทีวีไทย 3 5 7 9 11 ITV* (กรุงเทพฯ: นำอักษร
การพิมพ์, 2546), หน้า 171.

4.ด้านโครงสร้างการบริหารและผู้ถือหุ้น

ธนาคารไทยพาณิชย์เป็นผู้จัดสรรหุ้นและเป็นผู้สนับสนุนทางการเงินให้กับ
สถานีโทรทัศน์ไอทีวี โดยมีผู้ถือหุ้นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงสัดส่วนการถือหุ้นของบริษัท สยามอินโฟเทคนเมนท์ จำกัด (ไอทีวี) พ.ศ.2540

รายนามบริษัท	ร้อยละ
สยามทีวี แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (ธนาคารไทยพาณิชย์)	10.0
ออนไลน์ นิวส์ จำกัด (ไอเอ็นเอ็น)	7.5
สหวิริยา ไอเอ	7.5
บรอดคาสติ้ง เนทเวิร์ค ไทยแลนด์ จำกัด	7.5
นิววิสต้า โฮลดิ้ง จำกัด	7.5
เดอะเนชั่น จำกัด	10.0
แสง เอ็นเตอร์ไพรส์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด	10.0
กันตนา จำกัด	7.5
เดอะใจแอนท์ กรุ๊ป จำกัด	7.5
อีจิว จำกัด	7.5
ทีวี ครีเอชั่น จำกัด (เจเอสแอล)	5.0
มีเดีย เทคโนโลยี แอสซิสแตนท์ จำกัด	7.5
สยาม ไอทีวี จำกัด	5.0

ที่มา: ไอทีวี อ้างถึงใน “จุดสลับไอทีวี ทีวีเสรี,” *IT WEEK 17-23* (กุมภาพันธ์ 2540): 31.

จะเห็นได้ว่าในกรณีของไอทีวี ผู้ถือหุ้นจะมีสัดส่วนการถือหุ้นในระดับที่ใกล้เคียงกัน ไม่มีผู้
ถือหุ้นรายใหญ่ ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารที่ไม่มีความเป็นเอกภาพ ธนาคารไทยพาณิชย์เองก็
ไม่มีอำนาจในการควบคุม เพราะมีสัดส่วนการถือหุ้นเพียงร้อยละ 10 ใกล้เคียงกับบริษัทอื่นๆอีก
หลายบริษัท

หลังจาก บริษัทดอกเบ๊ย ได้ขายหุ้นให้กับบริษัทเนชั่นแล้วนายไตรภพ ลิมปพัทธ์ก็ได้ลาออกจากไอทีวีโดยให้เหตุผลว่าการบริหารงานในไอทีวีไม่ลงตัว หลังจากนั้น ดร.เสรี วงษ์มณฑา ได้ลาออกไปเพื่อประกอบธุรกิจส่วนตัว การลาออกไปของนายไตรภพ ลิมปพัทธ์ทำให้กลุ่มผู้ถือหุ้นเดิมระส่ำระสายเนื่องจากนายไตรภพ ลิมปพัทธ์ เป็นผู้ที่ได้รับการวางตัวให้เป็นตัวหลักในการดำเนินการสถานีโทรทัศน์ไอทีวี บริษัทกันตนาเป็นผู้ถือหุ้นที่เหลือเพียงรายเดียวที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับโทรทัศน์ ก็ไม่สามารถเข้ามาบริหารงานโทรทัศน์ได้อย่างจริงจัง เนื่องจากมีปัญหาภายในบริษัท และที่กันตนาเองเข้ามาถือหุ้นของไอทีวีก็เนื่องมาจากการผลักดันของนายกิตติ โรจน์ชลาสิทธิ์ ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง บริษัทเนชั่นเข้ามาถือหุ้นร้อยละ 10 พร้อมกับข้อตกลงในการผลิตข่าวร้อยละ 70 ให้กับไอทีวี ซึ่งในความเป็นจริงนั้นช่วงที่บริษัทเนชั่นได้เข้ามาถือหุ้นในไอทีวีเป็นช่วงที่นายสุทธิชัย หยุ่น กำลังขยายธุรกิจของบริษัทเนชั่นจากสิ่งพิมพ์ไปยังสื่อ เช่น วิทยุ และโทรทัศน์ และในการประมูลโทรทัศน์ช่องใหม่ บริษัทเนชั่นก็ได้เข้าร่วมกับสำนักข่าวแปซิฟิก ธนาคารกรุงไทย บริษัทสามารถ เข้าร่วมในการประมูลด้วยแต่ไม่ได้รับสัมปทาน การมีเงื่อนไขที่ต้องมีรายการข่าวและสาระถึงร้อยละ 70 ทำให้นายสุทธิชัย หยุ่น จะมียกย่องในไอทีวีและเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของไอทีวี การทำงานของฝ่ายข่าวจะถูกแบ่งแยกจากฝ่ายบริหารอย่างชัดเจน ต่อมาเนชั่นก็เริ่มขยายบทบาทโดยการซื้อหุ้นของบริษัทสหวิริยาโอเอ โดยใช้ชื่อบริษัท ชัยศิริินโฮลดิ้ง* ซึ่งเป็นบริษัทส่วนตัวของนายสุทธิชัย หยุ่น ที่ให้เพื่อนถือไว้ตั้งนั้นเนชั่นจึงมีหุ้นในไอทีวีทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นอันดับที่ 2 รองจากธนาคารไทยพาณิชย์ ดังตารางที่ 4

ในช่วงปี พ.ศ.2542 เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นที่ไอทีวี เนื่องจากธนาคารไทยพาณิชย์เริ่มตระหนักว่า ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ธนาคารไทยพาณิชย์ใช้เงินลงทุนไปในไอทีวีร้อยละ 40 คิดเป็นเงิน 480 ล้านบาท และในฐานะเจ้าหนี้ 3,000 ล้านบาท ค่าประกันอีก 1,000 ล้านบาท รวมประมาณ 4,000 ล้านบาท แต่ธนาคารไทยพาณิชย์ยังไม่ได้รับผลประโยชน์ใดๆจากไอทีวีเลย ทั้งๆที่มีหุ้นอยู่มากที่สุดทั้งในทางตรงและทางอ้อม ผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดในสายตาของหลายๆฝ่ายกลับเป็นบริษัทเนชั่น

* บริษัทชัยศิริิน มีรายชื่อผู้ถือหุ้นใหญ่ประกอบด้วย สิทธิชัย ไกรสิทธิศิริินทร, ศิริวรรณ ไกรสิทธิศิริินทร และศรีรินทร์ ไกรสิทธิศิริินทร แต่ผู้บริหารไอทีวีก็กล่าวว่าบริษัทชัยศิริินเป็นบริษัทส่วนตัวของสุทธิชัย หยุ่นที่ให้เพื่อนถือหุ้นไว้

ตารางที่ 4 แสดงรายนามผู้ถือหุ้นไอทีวี ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2542

บริษัท	จำนวนหุ้น	ร้อยละ	เจ้าของ
สยามมีเดีย แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น	9,500,000	9.5	อ.ไทยพาณิชย์
ออนไลน์ นิวส์	7,500,000	7.5	
นิวส์ด้าโฮลดิ้ง	7,500,000	7.5	
มีเดียเทคนิคัล แอสซิแดนท์	7,750,000	7.75	
ธนาวิ คอนซัลแตนท์	10,000,000	10.0	
เนชั่นบรอดคาสติ้ง คอร์ปอเรชั่น	10,000,000	10.0	เนชั่น
ชัยศิริ โฮลดิ้ง	8,125,000	8.125	
บรอดคาสติ้ง เน็ทเวิร์ค ประเทศไทย	7,500,000	7.5	อิทธิวัฒน์ เพียรเลิศ
แสงเอ็นเตอร์ไพรส์	10,000,000	10.0	เดลินิวส์
กันตนา กรุ๊ป	1,875,000	1.1875	กันตนาฯ
เดอะไอแอนท์กรุ๊ป	10,000,000	10.0	นพพร พงษ์เวช
อีจีวี ลิมิเต็ด	1,875,000	1.875	คีรี กาญจนพาสน์
ทีวีครีเอชั่น	5,000,000	5.0	เจเอสแอล
บางกอกยูไนเต็ดสเปเชียลตี้	3,375,000	3.375	กิตติ โรจนรัชสาสิทธิ์

ที่มา: ไพเราะ เลิศวิกรม, *เปิดเบื้องลึก บิ๊กทีวีไทย 3 5 7 9 11 ITV* (กรุงเทพฯ: นำอักษร การพิมพ์, 2546), หน้า 181.

นายประกิต ประทีปะเสน อดีตรองกรรมการผู้จัดการใหญ่ ธนาคารไทยพาณิชย์ ที่ได้ยื่นขอเกษียณอายุก่อนกำหนด ได้เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัทไอทีวีแทน ดร.โอฬาร ไชยประวัติ ที่ลาออกไป เมื่อเข้ามารับตำแหน่งนายประกิต ประกาศจะแก้ปัญหาขาดทุนของไอทีวี โดยปรับผังรายการใหม่ เน้นรายการบันเทิงมากขึ้น และมีแผนผ่าตัดโครงสร้างการบริหารภายใน โดยยุบบอร์ดบริหาร แล้วให้อำนาจการบริหารเป็นของคณะกรรมการบริษัท (บอร์ดใหญ่) ซึ่งก็คือผู้ถือหุ้นทั้ง 13 ราย โดยมีเหตุผลเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ไม่ซ้ำซ้อนและกำหนดให้มีการประชุมบอร์ดใหญ่ในวันที่ 29 มิถุนายน 2542 การกระทำในครั้งนี้นำส่งผลกระทบต่อ นายสุทธิชัย หยุ่น

โดยตรง ในฐานะที่เขาเป็นรองประธานกรรมการบริหาร และมีบทบาทในการบริหารมาตลอด 3 ปีที่ผ่านมา

นอกจากการยุบบอร์ดบริหารเดิมแล้วยังมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างบริหารฝ่ายข่าว โดยแบ่งการบริหารงานออกเป็น 3 ส่วนตามนโยบายกระจายอำนาจ แล้วให้นายเทพชัย หย่อง นายสุภาพ คลีขจายและนายอัชฌา สุวรรณปากแพรง แบ่งกันรับผิดชอบ จึงเป็นการลดบทบาทของนายเทพชัย หย่อง เพราะแต่เดิมนายเทพชัย หย่องจะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงทั้งหมด เนชั่นจึงถอดรายการ 3 รายการที่ผลิตให้กับไอทีวี คือ รายการสาระชั้นของนายกฤษณะ ไชยรัตน์ รายการวิเคราะห์ข่าวที่นายสรยุทธ สุทัศนะจินดา เป็นผู้ดำเนินรายการ รายการอีซี่อิงลิช ของนายแอนดรูว์ บิกส์ แต่ทางไอทีวีได้ระบุถึงสาเหตุการถอดรายการทั้งสามของเนชั่นออกจากผังเพราะปัญหาเรื่องค่าเช่าเวลา ที่เนชั่นค้างค่าเช่าเวลาของไอทีวี 10 ล้านกว่าบาท¹⁴ นอกจากนี้ยังให้เหตุผลถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานในไอทีวีว่า เป็นเพราะต้องการแก้ไขปัญหาการขาดทุนของไอทีวีที่มีการประมาณไว้ว่าขาดทุนเดือนละ 30 ล้านบาท

ในวันที่ 28 มิถุนายน 2542 นายสุทธิชัย หยุ่น ได้ออกมาแถลงข่าวตอบโต้ว่าการที่ธนาคารไทยพาณิชย์เข้ามาปรับเปลี่ยนไอทีวี เพื่อต้องการแทรกแซงฝ่ายข่าว ทำให้เกิดความแตกแยกภายใน และการยุบบอร์ดบริหารของฝ่ายบริหาร ก็เพื่อต้องการหารายได้จากรายการบันเทิงและจะทำให้ข่าวของไอทีวีสูญเสียความเป็นกลางไป ซึ่งผู้วิจัยขอขยายความว่า เนื่องจากนายประกิต ประทีปะเสน ประกาศจะแก้ปัญหาการขาดทุนของไอทีวี โดยปรับผังรายการใหม่ ให้ความสำคัญบันเทิงมากขึ้น เมื่อมีการเน้นในด้านการหารายได้มากกว่าเดิม การดำเนินงานก็จะไปในเชิงธุรกิจมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อฝ่ายข่าวซึ่งอาจสูญเสียความเป็นกลางได้

ต่อมาในวันที่ 29 มิถุนายน 2542 ได้มีการประชุมบอร์ดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยผู้ถือหุ้น 13 ราย ภายใต้การนำของนายประกิต ประทีปะเสน ทั้งสองฝ่ายได้บรรลุข้อตกลง คือ มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดการขึ้น ประกอบไปด้วย นายนพพร พงษ์เวช นายศรัณย์ทร ชูติมา และผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการทุกฝ่าย รวมทั้งฝ่ายข่าวและยังคงรายการทั้ง 3 รายการของเนชั่นไว้ตามเดิม และได้รับคำยืนยันว่าจะมีอิสระในการเสนอข่าวโดยไม่มีการแทรกแซง

ในความเป็นจริงแล้วทุกคนต่างรู้ว่า การยอมรับข้อตกลงในครั้งนี้เป็นเพียงการยุติปัญหาเพียงชั่วคราว เพื่อไม่ให้ปัญหาทุกอย่างบานปลาย แต่ธนาคารไทยพาณิชย์ก็ยังคงมีปัญหาลูกอยู่

¹⁴ “ความขัดแย้งปะทุที่ไอทีวี,” นิตยสารผู้จัดการ ปีที่ 16 ฉบับที่ 190 (กรกฎาคม 2542):

นั่นคือ การแก้ไขปัญหาการขาดทุนของไอทีวี ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้แต่เดิมคือ ในปี พ.ศ. 2542 นั้น ไอทีวีได้จดทะเบียนไว้ 300 ล้านหุ้น คิดเป็นเงิน 3,000 ล้านบาท เรียกชำระจากผู้ถือหุ้นแล้ว 1,000 ล้านบาท ยังคงเหลือที่ยังไม่ได้เรียกชำระอีก 20,000 ล้านบาท ในเดือนมิถุนายน 2542 ไอทีวีได้นำหุ้น 20 ล้านหุ้นมาให้ผู้ถือหุ้นเพิ่มทุน เพื่อนำเงินไปใช้หมุนเวียน แต่มีเพียงผู้ถือหุ้นเดิมไม่กี่รายที่ซื้อหุ้นเพิ่ม จากนั้นได้นำหุ้นที่เหลือ 120 ล้านหุ้นไปเสนอขายให้แก่ผู้ถือหุ้นเฉพาะเจาะจง และอีก 60 ล้านหุ้นเตรียมนำไประดมทุนในตลาดหลักทรัพย์ในปี พ.ศ.2543 หากเป็นไปตามแผนที่กล่าวมานี้ ไอทีวีจะมีเงินจากการขายหุ้นเพิ่มทุนประมาณ 1,200 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้เป็นเงินหมุนเวียน และนำเงินบางส่วนชำระให้กับธนาคารไทยพาณิชย์เพื่อลดดอกเบี้ย และมีการตั้งบงไว้ 500 ล้านบาทเพื่อจัดตั้งสตูดิโอแห่งใหม่ ใช้สำหรับรายการต่างๆของไอทีวี

อุปสรรคของไอทีวี คือ ปัญหาเรื่องผลประโยชน์ตอบแทนที่จะต้องจ่ายให้กับสำนักนายกรัฐมนตรี ตามข้อสัญญาสัมปทานที่ระบุว่าในปีที่ 3 หลังจากการดำเนินการ ไอทีวีต้องชำระเงินให้กับสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นจำนวนเงิน 300 ล้านบาท จากนั้นจ่ายเพิ่มทุกปีปีละ 100 ล้านบาท ไปจนถึงปีที่ 10 ต้องจ่ายเป็นจำนวนเงิน 1,000 ล้านบาท จากนั้นปีที่ 11-30 จ่ายรวม 2,000 ล้านบาท เท่ากับว่าตลอดอายุสัมปทาน 30 ปี ไอทีวีต้องชำระเงินทั้งสิ้น 25,200 ล้านบาท ซึ่งมากกว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในที่ไออาร์ 14,700 ล้านบาท สิ่งนี้ทำให้เป็นภาระอย่างมากของไอทีวี

การที่ไอทีวีต้องแปรสภาพเป็นบริษัทมหาชนภายในระยะเวลา 6 ปีนับตั้งแต่วันที่เริ่มดำเนินการ เงื่อนไขสัญญาสัมปทานที่ระบุให้ไอทีวีมีผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 10 รายและแต่ละรายถือหุ้นได้ไม่เกินร้อยละ 10 (เพื่อไม่ให้ผู้ถือหุ้นรายใดรายหนึ่งมีอำนาจครอบงำไอทีวีได้) ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการนำไอทีวีเข้าตลาดหลักทรัพย์เนื่องจากกฎหมายตลาดหลักทรัพย์ไม่กำหนดเพดานของการถือครองหุ้นของบริษัทที่เข้าตลาด และการถือหุ้นในลักษณะเช่นนี้ไม่สามารถจูงใจให้ผู้ถือหุ้นรายใหม่เข้ามาลงทุนในไอทีวีได้ ปัญหาการจำกัดจำนวนและอัตราการถือหุ้นรวมไปถึงปัญหาหนี้ที่สะสมอยู่ถึง 4,000 ล้านบาท และค่าสัมปทานงวดที่ 3 ที่ต้องจ่ายในเดือนกรกฎาคม 2543 ทำให้ธนาคารไทยพาณิชย์ขอให้สำนักปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี พิจารณายกเลิกเงื่อนไขในสัญญาสัมปทาน เรื่องการกำหนดสัดส่วนผู้ถือหุ้น ซึ่งในรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ได้อนุมัติให้แก้ไขสัญญาสัมปทานในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2543 โดยยกเลิกข้อสัญญาที่กำหนดให้ไอทีวีมีผู้ถือหุ้นไม่ต่ำกว่า 10 ราย และแต่ละรายถือหุ้นไม่เกินร้อยละ 10 โดยให้เหตุผลว่าเพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และพระราชบัญญัติ บริษัทมหาชน (จำกัด) พ.ศ.2535 และในวันที่ 25 เมษายน 2543 ได้แก้ไขสัญญาในเรื่องของการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่รัฐ ประเด็นสำคัญของการแก้ไขสัญญาในครั้งนี้ไม่ได้อยู่ที่การที่รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ยินยอมให้มีการเลื่อน

การจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนแต่อยู่ที่เรื่องสัดส่วนการถือหุ้นที่เปลี่ยนแปลงให้นิติบุคคลสามารถถือหุ้นได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ของทุนจดทะเบียน¹⁵ จึงเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มทุนธุรกิจเข้ามาถือหุ้นในไอทีวีในสัดส่วนที่จะมีอำนาจในระดับควบคุม (controlling interest) การดำเนินงานของบริษัท ไอทีวี ได้

หลังจากที่ได้มีการแก้ไขสัญญาสัมปทานเพียงไม่กี่วัน ก็เริ่มมีข่าวเรื่องการทาบทาม บริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น (ซินคอร์ป) ให้เข้ามาร่วมลงทุนในไอทีวี บริษัทซินคอร์ปอเรชั่น เป็นบริษัทของครอบครัว ทักษิณ ชินวัตรหัวหน้าพรรคไทยรักไทย โดยพ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 11.8 คุณหญิงพจมาน ชินวัตรถือหุ้นอยู่ร้อยละ 25 และนายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ พี่ชายคุณหญิงพจมานถือหุ้นอยู่อีกร้อยละ 4.9 รวมถือหุ้นทั้งหมดร้อยละ 41 จึงเกิดข้อสงสัยว่าเป็นสิ่งที่สมควรหรือไม่กับการที่นักการเมืองจะเข้ามามีบทบาทในสื่อสารมวลชน แต่หากมองในแง่ธุรกิจแล้ว ธนาคารไทยพาณิชย์จำเป็นต้องหาผู้ร่วมลงทุนมาช่วยแก้ไขสถานการณ์หนี้สิน ณ เวลานั้น ในช่วงแรกผู้บริหารไอทีวีปฏิเสธข่าวลือต่างๆที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ จากนั้นในเดือนมิถุนายน บริษัท ซินคอร์ป ได้ลงนามในการซื้อหุ้นไอทีวี โดยใช้เงินลงทุนในไอทีวี 1,600 ล้านบาท แลกกับการเข้าไปถือหุ้นในไอทีวีร้อยละ 39 และสามารถซื้อหุ้นเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80ได้ในระยะเวลา 5 ปี ส่วนธนาคารไทยพาณิชย์ได้แปลงหนี้เป็นทุน คงเหลือสัดส่วนการถือหุ้นร้อยละ 55 โดยสิทธิในการบริหารงานทั้งหมดเป็นของบริษัท ซินคอร์ป¹⁶ จุดนี้เองที่ธุรกิจการเมืองจึงเข้ามามีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชน มีหลายฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการลงนามในครั้งนั้น เพราะในขณะนั้นสถานีโทรทัศน์ทุกช่องก็อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลอยู่แล้ว ยกเว้นสถานีโทรทัศน์ไอทีวีเพียงสถานีเดียวที่เป็นของเอกชน พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ยังเป็นหัวหน้าพรรคไทยรักไทยและตัวเก็งนายกรัฐมนตรีในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2544 อีกด้วย

หากมองในด้านธุรกิจ บริษัทซินคอร์ปถือเป็นบริษัทที่มีความพร้อมในหลายๆด้าน ที่สามารถเข้ามารองรับงานทางด้านสื่อสารมวลชน ดังนี้

- 1.ด้านเงินลงทุน
- 2.ด้านโครงข่ายต่างๆทั้งโครงข่ายโทรศัพท์ไร้สาย โครงข่ายอินเทอร์เน็ต และโครงข่ายดาวเทียม

¹⁵ ไพเราะ เลิศวิราม, *เปิดเบื้องลึก บิ๊กทีวีไทย 3 5 7 9 11 ITV* (กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์, 2546), หน้า 215-216.

¹⁶ *ผู้จัดการรายเดือน* 18, 210 (มีนาคม 2544): 103.

3.ด้านมีเดีย คืออินเทอร์เน็ต แต่ยังขาดสื่อสิ่งพิมพ์และวิทยุ โทรทัศน์

4.ด้านเทคโนโลยี

สิ่งที่บริษัท ชินคอร์ปยังไม่มีคือด้านเนื้อหา โดยที่สื่อสิ่งพิมพ์ตลอดจนผู้พัฒนาข้อมูลจะมีความพร้อมทางด้านนี้มาก การเข้าไปถือหุ้นจะเป็นการเข้าร่วมได้ง่ายและเร็วที่สุด ดังนั้นบริษัทชินคอร์ปจึงได้ตั้งเงื่อนไข 3 ข้อ¹⁷ ในการเข้ามาถือหุ้นในไอทีวี คือ

1. ธนาคารไทยพาณิชย์จะต้องรับผิดชอบด้านการเงินในอนาคต
2. บริษัทชินคอร์ปจะเป็นผู้ดำเนินงานด้านเทคโนโลยี
3. บริษัทเนชั่นจะเป็นผู้ดำเนินการด้านข่าวสาร

การตั้งเงื่อนไขเช่นนี้ก็เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการทำงานและความพร้อมที่จะก้าวเข้ามาสู่ธุรกิจสื่อสารมวลชนต่อไป

ในส่วนต่อจากนี้ไปจะเป็นสรุปลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่มีข่าวว่ามีบริษัทชินคอร์ปจะเข้ามาถือหุ้นในไอทีวี จนถึงเหตุการณ์ปลดพนักงานทั้ง 23 คนในไอทีวีออก ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์สิ้นสุดขอบเขตของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อนำไปประกอบในการวิเคราะห์ในบทต่อไป

สรุปลำดับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวี

วันที่ 18 พ.ค. 2543 ในช่วงเย็น นายเทพชัย หย่องได้พูดถึงการที่บริษัทชินคอร์ปจะเข้ามาถือหุ้นในไอทีวีในงานเลี้ยงฉลองรางวัล แสงชัย สุนทรวัฒน์ ที่ทีมข่าวไอทีวีได้รับ เขาได้กล่าวว่าในขณะนั้นนักข่าวไอทีวีหลายคนต้องเริ่มตอบคำถามว่า “ข่าวการเมืองไอทีวีหลังจากที่บริษัทชินคอร์ปเข้ามาถือหุ้นแล้วจะเป็นกลางและน่าเชื่อถือได้อีกหรือไม่”¹⁸ เพราะสิ่งที่มีคุณค่าของข่าวมากที่สุดคือ ความน่าเชื่อถือ เมื่อคนเริ่มสงสัยในความน่าเชื่อถือของข่าว คุณค่าของข่าวก็จะหมดไปในทันที

วันที่ 21 พ.ค. 2543 ในช่วงบ่าย คณะทำงานฝ่ายข่าวซึ่งเป็นตัวแทนจากฝ่ายต่างๆได้ขอประชุมร่วมกับ นายเทพชัย หย่อง หลังจากได้ร่างแถลงการณ์คัดค้านการที่บริษัทชินคอร์ปจะเข้ามาถือหุ้นในไอทีวี คณะทำงานโดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรจะมีการเคลื่อนไหวในทันที

¹⁷ “ยึดหลักการทีวีเสรี ทางออกปัญหาและจุดยืนไอทีวี,” เนชั่นสุดสัปดาห์ 8, 419 (29 พฤษภาคม-4 มิถุนายน 2543): 13.

¹⁸ เทพชัย หย่อง, บทสุดท้ายทีวีเสรี (กรุงเทพฯ: เนชั่น, 2544), หน้า 224-226.

วันที่ 22 พ.ค. 2543 ในช่วงเช้า ฝ่ายข่าวไอทีวีได้ส่งแถลงการณ์ฉบับแรกไปยังหนังสือพิมพ์ทุกฉบับ โดยมีเนื้อหาใจความสำคัญว่า “ฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีขอคัดค้านการที่บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจะเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ ด้วยสัดส่วนที่จะทำให้บริษัทชินคอร์ปอเรชั่นกลายเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการบริหารและกำหนดนโยบายของสถานีโทรทัศน์เสรีแห่งนี้ เพราะนั่นย่อมหมายความว่า “ความเป็นเสรี” ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวีจะหมดสิ้นไปในทันที ยิ่งไปกว่านั้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น เป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งเป็นนักการเมืองที่จะมีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้งทั่วไปที่จะมีขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวทำให้สังคมเริ่มตั้งคำถามถึง “ความเป็นกลาง” และ “ความน่าเชื่อถือ” ของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งเป็นคำถามที่สร้างความรู้สึกเจ็บปวดอย่างยิ่งให้กับฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ที่ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ตีบนพื้นฐานของหลักจริยธรรมจนเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วไป...”¹⁹ ในตอนท้ายของแถลงการณ์ฉบับดังกล่าวได้เรียกร้องให้บริษัทชินคอร์ปและธนาคารไทยพาณิชย์ทบทวนข้อตกลงใหม่ เพื่อรักษาไว้ซึ่งสถานีโทรทัศน์เสรีเพียงช่องเดียวที่มีอยู่ในประเทศไทย

ในวันเดียวกันนี้เอง ทีมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการเสวนาเรื่อง “8 ปี พฤษภา 35 ถึงมาตรา 40 เส้นทางปฏิรูปสื่อ” และได้เชิญตัวแทนฝ่ายข่าวไอทีวีไปร่วมในการเสวนาครั้งนี้ด้วย

วันที่ 24 พ.ค. 2543 ตัวแทนฝ่ายข่าวไอทีวีกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้ามาของบริษัทชินคอร์ป ได้ไปยื่นหนังสือที่มีเนื้อหาคล้ายกับแถลงการณ์ให้กับนายกรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย ที่ทำเนียบรัฐบาล และได้เดินทางไปยังที่ทำการของกลุ่มเดอะ เนชั่นซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นรายหนึ่งของไอทีวี เพื่อเรียกร้องให้เดอะ เนชั่นเข้าร่วมในการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ป และนักข่าวอีกกลุ่มหนึ่งได้ไปยื่นหนังสือให้กรรมการผู้จัดการใหญ่ของธนาคารไทยพาณิชย์เช่นกัน

วันที่ 25 พ.ค. 2543 ศรัณย์ทร ชูติมา กรรมการผู้จัดการไอทีวีออกประกาศเตือนพนักงานมิให้กระทำการใดๆอันจะเป็นเหตุที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายกับชื่อเสียงของบริษัท รวมทั้งนำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนตัว

¹⁹ เทพชัย หย่อง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 231.

พนักงานระดับผู้อำนวยการและผู้จัดการแผนกอื่นๆ ได้รับคำสั่งให้ลาเลยเซ็นจากพนักงาน เพื่อคัดค้านการเคลื่อนไหวของฝ่ายข่าว ซึ่งถูกกล่าวหาว่า “นำทรัพย์สินของบริษัทไปใช้เพื่อแสดงความคิดเห็นส่วนตัว”²⁰

การดำเนินการแบบแบ่งแยกแล้วปกครองเช่นนี้ทำให้ฝ่ายข่าวแบ่งฝ่ายเชิงความคิดเห็น โดยมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการคัดค้านการเข้ามาของบริษัทชินคอร์ป ฝ่ายบริหารก็ได้ออกมากล่าวว่าจะตั้งกรรมการสอบพนักงานฝ่ายข่าวที่เป็นแกนนำในการคัดค้านการเข้ามาของบริษัทชินคอร์ป เห็นได้ว่าฝ่ายบริหารได้เริ่มให้มีการแบ่งพนักงานออกเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายที่ร่วมในการคัดค้านการเข้ามาถือหุ้นของบริษัทชินคอร์ป กับฝ่ายที่ไม่ได้ร่วมคัดค้าน เป็นตามหลักการแบ่งแยกและปกครองเพื่อให้เกิดความสับสนในการบริหารและการตัดสินใจได้เร็วขึ้น

วันที่ 30 พ.ค. 2543 คณะกรรมการของไอทีวีมีมติรับแผนการปรับโครงสร้างหนี้และการลงทุน เป็นการเปิดทางให้บริษัทชินคอร์ปเข้ามาเป็นผู้ถือหุ้นรายใหม่

วันที่ 13 มิ.ย. 2543 ได้มีคำสั่งย้ายนายเทพชัย หย่อง ผู้อำนวยการฝ่ายข่าว เป็นที่ปรึกษากฎหมายผู้อำนวยการใหญ่ โดยอยู่ประจำที่ชั้น 17 แทน (กองบรรณาธิการข่าวอยู่ชั้น 22 ของตึกอีสต์อาคารไทยพาณิชย์พลาซ่า) คำสั่งนี้ทำให้นายเทพชัย หย่องจะไม่สามารถมีบทบาทในฝ่ายข่าวอีกต่อไป

วันที่ 6 ต.ค. 2543 ที่ประชุมคณะกรรมการบริหารของบริษัทไอทีวี จำกัด มหาชน ได้มีมติให้เปลี่ยนแปลงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการจาก นายศรัณย์ทร ชูติมา เป็นนายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล (รองกรรมการผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด บริษัทเอไอเอส ซึ่งเป็นบริษัทในเครือชินคอร์ป) และตั้งนายปิย์ มาลากุล ณ อยุธยา รองประธานบริษัทขึ้นเป็นประธานกรรมการผู้อำนวยการฝ่ายข่าว โดยขึ้นตรงต่อคณะกรรมการบริษัท ทั้งนี้โดยอ้างเหตุผลว่าเป็นการปรับปรุงการบริหารงานภายในและเพื่อให้ไอทีวีปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง เพราะทางบริษัทชินคอร์ปได้ส่งคนของตัวเองมานั่งในฝ่ายบริหาร จึงต้องแยกอำนาจฝ่ายข่าวออกจากฝ่ายบริหาร เพื่อให้ฝ่ายบริหารเข้ามามีอิทธิพลต่อการทำงานของฝ่ายข่าว

แต่ดูเหมือนเหตุการณ์จะไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งผู้บริหารแล้วในเดือนธันวาคม 2543 ก็ได้มีเหตุการณ์ที่นักข่าวและบรรณาธิการข่าวในสถานีโทรทัศน์ไอทีวีมองว่าเป็นการแทรกแซงการทำงานฝ่ายข่าวของไอทีวี ดังมีรายละเอียดเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

²⁰ เทพชัย หย่อง, เรื่องเดียวกัน, หน้า 233.

วันที่ 1 ธ.ค. 2543 มีข่าวเรื่อง หัวหน้าพรรคไทยรักไทยไม่พอใจผู้สื่อข่าวไอทีวีที่สอบถามเกี่ยวกับเรื่องการโอนหุ้น และมีข่าวที่จะเปลี่ยนตัวผู้สื่อข่าว เมื่อสอบถามไปยัง นายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ผู้บริหารของกองบรรณาธิการ ก็ได้ชี้แจงว่าเป็นเรื่องจริง แต่ นายจิระ ห่องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร ยืนยันว่าไม่มีการโยกย้ายแต่อย่างใด

วันที่ 8 ธ.ค. 2543 พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เข้าชี้แจงต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. ในคดีจึงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินเป็นเท็จ ซึ่งถ้าหากผลการวินิจฉัยออกมาเป็นการที่พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร จงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จจริง ก็อาจจะส่งผลกระทบต่อคะแนนเสียงของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ซึ่งกำลังจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 6 มกราคม 2544 จากนั้นมีการแถลงข่าวที่อาคารชินวัตร 3 กองบรรณาธิการสั่งให้รายงานสด ประมาณ 1 ชั่วโมงครึ่ง ซึ่งเป็นเวลาต่อเนื่องกับข่าวภาคเที่ยงอยู่แล้ว แต่เวลาประมาณ 23.00 น. นายจิระ ห่องสำเร็จ บรรณาธิการบริหารได้รับคำสั่งให้มีรายงานข่าวด่วน โดยนำเทปการแถลงข่าวนั้นมาออกอากาศอีกครั้ง ทั้งๆที่ในความเป็นจริงแล้วการสั่งการให้มีการแทรกข่าวด่วนถือเป็นการเปลี่ยนแปลงผังรายการกะทันหันต้องมีการสั่งระดับผู้อำนวยการสถานี (นายอัชฌา สุวรรณปากแพรง) หรือกรรมการผู้จัดการ (นายสรศักดิ์ เตียวประเสริฐกุล) ขึ้นไปเท่านั้น และต้องสั่งการไปยังผู้อำนวยการฝ่ายรายการคือนาง นิมะ ราชาติ แต่ขณะนั้นนาง นิมะ ราชาติอยู่ต่างประเทศ จึงไม่สามารถสั่งการห้องควบคุมการออกอากาศได้

วันที่ 21 ธ.ค. 2543 ระหว่างการประชุมคณะบรรณาธิการ นายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ประธานกรรมการฝ่ายข่าว แจ้งว่าผลการหารือในสวนผู้บริหารสรุปว่าจะต้องงดการอ่านข่าวพาดหัวหนังสือพิมพ์ทุกฉบับในรายการสายตรงไอทีวีตั้งแต่เช้าวันรุ่งขึ้น ซึ่งมีผู้ประชุมหลายคนทักท้วงเนื่องจากถือเป็นจุดแข็งของรายการ นายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา จึงแจ้งว่าคุณหญิงพจมาน ชินวัตรได้เดินทางไปพบนายปิยะที่หัวหิน โดยขอให้นายปิยะช่วยดูแลการเสนอข่าวของไอทีวี เนื่องจาก พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตรกำลังทุกข์มากจากการเสนอข่าวของไอทีวี ผู้บริหารจึงขอให้เสนอข่าวในลักษณะที่เป็นกระแสข่าวทั่วไปและให้ระงับการเสนอข่าวแบบเจาะลึกซึ่งเป็นแนวของไอทีวีไว้ก่อนชั่วคราว จนกว่าจะพ้นวันเลือกตั้งไป

วันที่ 23 ธ.ค. 2543 นายอัชฌา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีส่งโปรดิวเซอร์รายการข่าวภาคค่ำ ให้ถอดรายการวิเคราะห์ข่าวของนายสรยุทธ สุทัศนะจินดาออกจากรายการข่าวภาคค่ำโดยไม่มีการแจ้งเหตุผล เมื่อสอบถามในวันรุ่งขึ้น นายอัชฌา สุวรรณปากแพรง ได้กล่าวว่า ผู้ใหญ่ขอให้ยกไปก่อน

วันที่ 26 หรือ 27 ธ.ค. 2543 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ ป.ป.ช. มีมติตัดสินว่า หัวหน้าพรรคไทยรักไทย จงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จ ขณะที่พรรค

ประชาธิปไตยเปิดเวทีปราศรัยที่จังหวัดชลบุรี และทางกองบรรณาธิการได้วางแผนไว้ล่วงหน้าที่จะรายงานสดการปราศรัยนี้ ต่อมานายอัครมา สุวรรณปากแพรง ผู้อำนวยการสถานีได้ส่งบรรณาธิการข่าวภาคใต้ไม่ให้รายงานสดการปราศรัยบนเวที โดยให้เหตุผลว่า ไม่ทราบว่ามีผู้ใดปราศรัยจะพูดอย่างไรหรือพาดพิงถึงใคร แต่บรรณาธิการขณะนั้นปฏิเสธที่จะถอนทีมกลับ การรายงานสดจึงดำเนินต่อไปจนถึงข่าวภาค 22.00 น.และไม่ได้แจ้งให้ผู้สื่อข่าวในพื้นที่ทราบเรื่องนี้ ต่อมาภายหลังมีการสอบถามนายอัครมา สุวรรณปากแพรง ได้ระบุว่านายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ ขอให้ถอนทีมรายงานสดกลับจริงแต่เป็นเพียงการหารือเท่านั้น

วันที่ 28 ธ.ค. 2543 หลังจากที่นายบุญคลี ปลั่งศิริ ประธานคณะกรรมการและจัดการไอทีวี (ประธานกรรมการบริหารกลุ่มชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน))ประกาศปลดนายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ออกจากตำแหน่งประธานกรรมการผู้อำนวยการฝ่ายข่าวอย่างกะทันหัน และให้นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ รักษาการแทนในตำแหน่งประธานกรรมการผู้อำนวยการฝ่ายข่าว ก็มีข้อความปรากฏในหนังสือพิมพ์ เรื่องเอกสารที่ส่งทางอีเมลจากนายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา ประธานกรรมการผู้อำนวยการฝ่ายข่าว²¹ มีเนื้อหาระบุว่า “ไม่สามารถปฏิบัติตามการขอร้องบางเรื่องที่เราเห็นว่าเป็นการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการ และการเสนอข่าวของไอทีวีจากนายบุญคลี ปลั่งศิริ ได้” ต่อมาก็ได้รับการยืนยันจากนายปิยะว่า ข้อความทั้งหมดนายปิยะเป็นผู้เขียนส่งให้นายบุญคลีจริง และการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการก็เป็นจริงตามที่เขียนในอีเมล

วันที่ 31 ธ.ค. 2543 นายวิจิต สุรพงศ์ชัย ประธานกรรมการบริหารธนาคารไทยพาณิชย์ หม่อมราชวงศ์ดิศนัดดา ดิศกุล ประธานกรรมการบริหารไอทีวี (ตัวแทนจากธนาคารไทยพาณิชย์) และนายปิยะ มาลากุล ณ อยุธยา เปิดแถลงข่าวที่อาคารไทยพาณิชย์ โดยยืนยันว่า ไอทีวีจะต้องเสนอข่าวอย่างเป็นกลางต่อไป และการดำเนินการของผู้บริหารจากกลุ่มชินวัตรเสมือนเป็นการเอาเท้าดูหน้าผู้บริหารที่มาจากธนาคารไทยพาณิชย์ และในวันเดียวกันนี้เองนายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ ลงนามในหนังสือคำสั่งที่ปิดประกาศทั่วสถานี ห้ามพนักงานแสดงความคิดเห็นหรือให้ข่าวต่อสื่อมวลชนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารฝ่ายข่าว

สัปดาห์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้ง ผู้บริหารไอทีวีอนุญาตให้พรรคไทยรักไทยเช่ารถถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียมของทางสถานีหลายครั้งเพื่อถ่ายทอดการปราศรัยหาเสียงของพรรคไทยรัก

²¹ คำให้การ กบฏ: อดีตคนข่าวไอทีวี. สุวรรณ อูยานันท์, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: บริษัทพิฆเนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์ จำกัด, 2544), หน้า 19.

ไทยไปยังพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วทางกองบรรณาธิการไอทีวิกิจำเป็นต้องใช้รถถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม เพื่อรายงานสดข่าวการปราศรัยของพรรคการเมืองต่างๆ จึงทำให้ประสบปัญหาในการทำงาน และมีครั้งหนึ่งที่จะต้องเรียกรถถ่ายทอดสดที่พรรคไทยรักไทยเข้าไปยังจังหวัดเชียงใหม่ให้เดินทางกลับกรุงเทพฯด่วน เพราะต้องใช้ในการถ่ายทอดสดการปราศรัยของพรรคการเมืองอื่นๆในวันเดียวกัน

วันที่ 3 ม.ค. 2544 นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ ซึ่งรักษาการแทนในตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าว มีคำสั่งยกเลิกการเสนอข่าวเทียบฟอร์มชนบททัศน โดยสั่งการผ่านนายจิระ ห่องสำเร็จ บรรณาธิการบริหาร แต่นายจิระได้ปฏิเสธ จึงมีการสั่งการผ่านโต๊ะการเมืองไม่ให้นำข่าวขึ้นนั้นออกอากาศ และสั่งการโดยตรงกับผู้ประกาศเพียง 8 นาทีก่อนออกอากาศ ในวันเดียวกันนี้เองผู้สื่อข่าวและเจ้าหน้าที่ฝ่ายข่าวอย่างน้อย 15 คนได้ออกแถลงการณ์เปิดเผยข้อเท็จจริงเรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการและเรียกร้องให้ยุติการแทรกแซงทั้งหมด

วันที่ 5 ม.ค. 2544 พนักงานไอทีวิกิบางส่วนได้จดทะเบียนจัดตั้งสหภาพแรงงานไอทีวิกิ

วันที่ 6 ม.ค. 2544 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่าพรรคไทยรักไทย ได้รับคะแนนเสียงในสัดส่วนที่สามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลโดยมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของประเทศไทยในเวลาต่อมา

วันที่ 8 ม.ค. 2544 นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการบริษัทไอทีวิกิและผู้บริหารไอทีวิกิจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นเรียกผู้สื่อข่าวที่ร่วมออกแถลงการณ์ในวันที่ 3 ม.ค. เข้าพบและชี้แจงข้อกล่าวหาในเรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการโดยยืนยันว่าไม่ได้หวังผลทางการเมือง แต่ได้ยอมรับว่ามีความพยายามกดดันมาจากฝ่ายการเมืองจริง ซึ่งก็พิจารณาเป็นเรื่องๆไปว่าสามารถตอบสนองได้หรือไม่ และได้ขอให้ผู้สื่อข่าวทั้งหมดยุติการเคลื่อนไหว โดยยืนยันว่าจะไม่แทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการอีก และจะมีการตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาดูแลการทำงานของไอทีวิกิอีกด้วย แต่ในที่สุดแล้วก็ไม่มีการตั้งบุคคลภายนอกเข้ามาตามที่เป็นข่าวแต่อย่างใด

วันที่ 12 ม.ค. 2544 นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ ซึ่งรักษาการแทนในตำแหน่งประธานกรรมการอำนวยการฝ่ายข่าวเรียกประชุมพนักงานฝ่ายข่าวทั้งหมด และประกาศโครงสร้างกองบรรณาธิการใหม่ โดยก่อนหน้านั้นมีคำสั่งแต่งตั้งบรรณาธิการบริหารคนใหม่ชั่วคราว คือ นางสาวสุทธิลักษณ์ เจาะสุนทร แทนนายจิระ ห่องสำเร็จ บรรณาธิการบริหารคนเดิมที่ลาออก เนื่องจากได้รับแรงกดดันอย่างมากจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น ในเรื่องที่เป็นแกนนำของพนักงานกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวเรียกร้องถึงการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการ

โดยที่ก่อนหน้านี้ นายจิระ ได้ให้สัมภาษณ์หลายครั้งว่า ไอทีวี ได้รับแรงกดดันและถูกแทรกแซงจากทางฝ่ายการเมือง

ในวันเดียวกันนี้ก็ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กรณีการให้ข่าวสารอันเป็นเท็จ ซึ่งถือเป็นการกดดันอย่างหนึ่งเพื่อให้พนักงานกลุ่มนี้ยุติการเคลื่อนไหวในเรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการ

วันที่ 15 ม.ค. 2544 กรรมการผู้จัดการมีหนังสือและคำสั่งเปลี่ยนแปลงและแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกองบรรณาธิการใหม่ทั้งหมด โดยเปลี่ยนแปลงผู้ดูแลข่าวภาคค่ำ ซึ่งถือเป็นข่าวภาคหลักของทางสถานี ท่ามกลางข้อครหาในเรื่องความเหมาะสม ซึ่งเป็นการลงนามคำสั่งและมีหนังสือคำสั่งของนายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการตัวแทนจากบริษัทชินคอร์ปอเรชั่น โดยที่ไม่ได้ผ่านการพิจารณาหรือผ่านการลงความเห็นจากกองบรรณาธิการเลย

วันที่ 16 ม.ค. 2544 กลุ่มเคลื่อนไหวเรียกร้องเรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการ ได้เข้ายื่นหนังสือเกี่ยวกับเรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการไอทีวีต่อ พ.ต.อ.สุรพงษ์ ใฝ่นวล รองประธานกรรมการบริหารและกระบวนกรยุติธรรม วุฒิสภา ต่อมาตัวแทนจากอีกกลุ่มหนึ่งก็ได้มายื่นหนังสือชี้แจงว่าไม่มีการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวไอทีวี

วันที่ 17 ม.ค. 2544 นางพิมพ์รัตน์ วงศ์วิรุฬห์ ผู้อำนวยการสำนักงานประธานกรรมการ อำนวยการฝ่ายข่าวสถานีโทรทัศน์ไอทีวีได้พ้นจากตำแหน่ง โดยให้สัมภาษณ์ผ่านหนังสือพิมพ์หลายฉบับว่า นายบุญคุณลี ปลั่งศิริ ประธานคณะบริหารและจัดการไอทีวีได้เรียกพบ และบอกเลิกจ้าง เนื่องจากทำให้นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล ซึ่งรักษาการแทนในตำแหน่งประธานกรรมการ อำนวยการฝ่ายข่าวไม่สะดวกในการบริหารงาน นางพิมพ์รัตน์ได้ให้สัมภาษณ์อีกว่า ไม่สามารถตอบสนองนโยบายผู้บริหารในการยกข่าวได้ เพราะมีการขอมาย่อยครั้งและมีการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการจริง โดยพรรคไทยรักไทยกดดันผ่านผู้บริหารของบริษัทชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)

วันที่ 25 ม.ค. 2544 นายสรรค์ชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการ กล่าวว่าได้ปรึกษา นายอัชฌา สุวรรณปากแพร ผู้อำนวยการสถานีแล้ว จึงได้ประกาศโครงสร้างฝ่ายข่าวใหม่ทั้งหมดดังนี้

1. ย้ายนายก่อเขต จันทเสศลักษณ์ จากฝ่ายข่าวไปสังกัดรายการ
2. มอบหมายให้นาย กิตติ สิงหาปัดดูแล Producer และผู้ประกาศเท่านั้น
3. แต่งตั้งนางสาวสุทธิลักษณ์ เจาะสุนทร เป็นรักษาการบรรณาธิการบริหารต่อไปอีก
4. แต่งตั้งนางสาวชยาทิพย์ ทิศาภาคย์ หรือ ป.กรุงเก่าเป็นผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

5. แต่งตั้งนางสุภัทรา ลีธชา อดีตผู้สื่อข่าวการเมือง ซึ่งเป็นผู้ยื่นหนังสือถึงคณะกรรมการบริหารและยุติธรรม วุฒิสภา ว่าไม่มีการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายข่าว และมีสามเป็น ผู้ติดตามนักการเมืองพรรคไทยรักไทย เป็นบรรณาธิการข่าวประจำวันรับผิดชอบข่าวภาคค่ำ

6. ประกาศนโยบาย ผู้สื่อข่าวต้องทำหน้าที่ผู้สื่อข่าวอย่างเดี่ยวไม่ต้องทำหน้าที่ผู้ประกาศ พร้อมกับประกาศรายชื่อผู้ประกาศ 9 คน ซึ่งไม่มีผู้สื่อข่าวที่ร่วมออกแถลงการณ์คัดค้านการแทรกแซงของผู้บริหารรวมอยู่ด้วย เพื่อเป็นการลดบทบาทและหน้าที่ของกลุ่มเคลื่อนไหวเรียกร้อง เรื่องการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการบางคนที่ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สื่อข่าวและผู้ประกาศข่าว

วันที่ 7 ก.พ. 2544 ไอทีวีได้ออกข่าวประชาสัมพันธ์โดยมีเนื้อหาระบุว่า นายสรรคชัย เตียวประเสริฐกุล กรรมการผู้จัดการบริษัท ไอทีวี (จำกัด) มหาชน เปิดเผยว่า ขณะนี้ไอทีวีมีการปรับโครงสร้างองค์กรใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว²² โดยแยกสายงานออกชัดเจน ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายขาย ฝ่ายการตลาด ฝ่ายรายการ ฝ่ายผลิต ฝ่ายเทคนิค ล่าสุด คือฝ่ายข่าว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ ไอทีวี โดยมีการย้ายหน่วยงานบางส่วนที่เดิมขึ้นตรงต่อฝ่ายข่าวให้ไปขึ้นตรงต่อฝ่ายผลิตรายการ แทน คือ ทีมสตูดิโอ และทีมควบคุมการออกอากาศข่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตข่าวให้มากขึ้น และมีการปรับลดกำลังคนลงจำนวน 28 คน โดยระบุอีกว่าการปรับลดครั้งนี้จะเป็นการปรับลดพนักงานครั้งสุดท้าย ตามแผนโครงสร้างองค์กรใหม่ของไอทีวีที่ทำมาตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2543 แล้ว

การกระทำในครั้งนี้อาจถือได้ว่าเป็นการกวาดล้างเสี้ยนหนาม ผู้ที่เกี่ยวข้องและอาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องในการเคลื่อนไหวคัดค้านการแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการไอทีวี การปรับองค์กรและแยกสายงานรวมทั้งปรับลดจำนวนคนลง ถือเป็นการแบ่งแยกการปกครองให้มีความชัดเจน และเป็นการลดกำลังในการเคลื่อนไหวต่อต้านให้น้อยลง

พนักงานที่ถูกเลิกจ้างถึง 28 คนนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม²³ คือ

1. กลุ่มแกนนำพนักงาน 7 คนที่เคลื่อนไหวต่อต้านการเข้ามาแทรกแซงของกลุ่มทุน โดยที่ทางบริษัทไอทีวีได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงแล้ว สรุปว่า “พนักงานดังกล่าวได้

²² “เมื่อชินคอร์ปทำทนายรัฐธรรมนุญ,” *ไทยโพสต์* (8 กุมภาพันธ์, 2542): 2.

²³ “23 กบฏไอทีวี สู้หลังพิงรัฐธรรมนูญ ม.41,” *เนชั่นสุดสัปดาห์* 9, 454 (12 -18 กุมภาพันธ์ 2544): 16.

กระทำความผิดระเบียบบริษัทอย่างร้ายแรงทำให้บริษัทเสื่อมเสียชื่อเสียงและความน่าเชื่อถือ ซึ่งถือเป็นภาระกระทำทุจริตต่อหน้าที่และฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบและคำสั่งของบริษัทอันทำให้บริษัทได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรง”²⁴ จึงมีคำสั่งเลิกจ้าง

2.พนักงานฝ่ายข่าว 16 คนที่ได้รับเหตุผลในการเลิกจ้างว่าบริษัทมีความจำเป็นต้องลดพนักงานบางส่วน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย กลุ่มพนักงานเหล่านี้ขาดความร่วมมือและความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อตัวพนักงานและบริษัท จึงประกาศขอเลิกจ้าง ในความเป็นจริงแล้วกลุ่มคนทั้ง 16 คนนี้เป็นผู้มีส่วนในการเคลื่อนไหวและเป็นแกนนำในการจัดตั้งสหภาพไอทีวีเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับผู้บริหารนั่นเอง²⁵

3.พนักงาน 5 คนซึ่งเป็นผู้ช่วยช่างภาพ ถูกเลิกจ้างเนื่องจากทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ผู้ช่วยช่างภาพไม่ได้ถือว่าเป็นพนักงานบริษัทไอทีวี เนื่องจากเป็นการจ้างเหมาบริษัทช่างนอกให้มาเป็นพนักงานชั่วคราว

ขอบเขตการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้ยุติตรงกรณีที่พนักงานบริษัทไอทีวี จำกัด (มหาชน) จำนวน 23 ถูกเลิกจ้าง เพราะเป็นการเพียงพอต่อการวิเคราะห์ให้เห็นถึงการใช้อำนาจทุน(ที่มีอำนาจรัฐอยู่ด้วย) เข้าควบคุมและแทรกแซงการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวไอทีวีโดยผ่านตัวแทนของทางบริษัทที่ได้เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารไอทีวี ทำให้มีผลต่อการกำหนดเนื้อหาข่าวสารและข้อมูลต่างๆที่จะนำเสนอสู่มวลชน

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁴ “เมื่อชินคอร์ปทำทนายรัฐธรรมนุญ,” *ไทยโพสต์* (8 กุมภาพันธ์, 2542): 2.

²⁵ “วันน้ำตาอาบแก้ม ชินเชือด 23 เขี้ยวข่าว ไอทีวี,” *มติชนสุดสัปดาห์* 21, 1069 (12 กุมภาพันธ์ 2544): 15.